

De positie van het slachtoffer in het strafproces

Een onderzoek naar het vorderen van schadevergoeding als benadeelde partij in het strafproces en de wijze van onderbouwing van de vordering.



Demi Treuren 2066607

Juridische Hogeschool Avans-Fontys

's-Hertogenbosch, 2017

*'It's about time law enforcement got as organized as organized crime'.
Rudy Giuliani*

De positie van het slachtoffer in het strafproces

Een onderzoek naar het vorderen van schadevergoeding als benadeelde partij in het strafproces en de wijze van onderbouwing van de vordering met betrekking tot de schadeposten: kosten van rechtsbijstand, onregelmatigheidstoeslag, kosten wegens overlijden en reiskosten.

Auteur

Demi Treuren 2066607

Opleiding

Juridische Hogeschool Avans-Fontys

Afstudeerstage

VTH Advocatuur te Tilburg

Afstudeerbegeleider

Mr. J.J. van 't Hoff

Afstudeerdocenten

Eerste stagedocent: Bram Verweij

Tweede stagedocent: Marieke Boer

Classificatie

Intern

's-Hertogenbosch, 2017

Voorwoord

Deze scriptie is geschreven ter afsluiting van mijn vierjarige opleiding HBO-Rechten aan de Juridische Hogeschool Avans-Fontys te 's-Hertogenbosch. De scriptie is uitgevoerd in opdracht van VTH Advocatuur gevestigd te Tilburg. In de periode van februari 2017 tot en met mei 2017, heb ik onderzoek gedaan naar het processuele verloop van de vordering van een benadeelde partij, het nieuwe ontvankelijkheidscriterium alsmede de motivering van de vordering tot schadevergoeding door de advocaten van VTH Advocatuur in deze procedure. Ik wil in dit voorwoord van de mogelijkheid gebruik maken een aantal personen te bedanken voor de totstandkoming van deze scriptie. Allereerst wil ik mijn stagedocent Bram Verweij bedanken voor zijn nuttige feedback en zijn hulp bij het perfectioneren van mijn onderzoek. Zijn begeleiding heeft voor een belangrijk deel bijgedragen aan de totstandkoming van deze scriptie. Daarnaast wil ik mijn afstudeerbegeleider mr. J.J. van 't Hoff van VTH Advocatuur bedanken. Allereerst voor het aanbieden van een afstudeerplek en verder heeft zijn feedback mijn onderzoek in grote mate verbeterd.

Demi Treuren, Veldhoven

Mei 2017

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1:	Inleiding	p. 7-10
§ 1.1.	Aanleiding	p. 7
§ 1.2.	Probleembeschrijving	p. 7-8
§ 1.3.	Doelstelling	p. 8
§ 1.4.	Centrale vraag	p. 8
§ 1.5.	Methode van onderzoek	p. 8-9
§ 1.6.	Leeswijzer	p. 9-10
§ 1.7.	Inleiding onderwerp	p. 10
Hoofdstuk 2:	Het processuele verloop	p. 11-19
§ 2.1.	Indienen processtukken	
§ 2.1.1.	De behandeling van de vordering tot schadevergoeding op zitting	p. 11-12
§ 2.1.2.	Rechter heeft vooraf inzage in de stukken	p. 12-13
§ 2.1.3.	Rechter krijgt inzage in de stukken ter terechtzitting	p. 13-14
§ 2.2.	Wijziging vordering	p.14
§ 2.3.	Uitspraken van de strafrechter	p. 14-18
§ 2.3.1.	Ontvankelijkheid voor benadeelde partij	p. 14-15
§ 2.3.2.	Niet-ontvankelijkheid	p. 15-17
§ 2.3.3.	Afwijzing	p. 17
§ 2.3.4.	Toewijzing	p. 17
§ 2.3.5.	Gedeeltelijke toekenning	p. 17-18
§ 2.4.	Hoger beroep en cassatie	p. 18-19
§ 2.5.	Het vervolg bij de burgerlijke rechter	p. 19
§ 2.6.	Conclusie	p.19
Hoofdstuk 3:	Het nieuwe ontvankelijkheidscriterium	p. 20-25
§ 3.1.	De situatie voor 1 januari 2011: het eenvoudscriterium	p. 20-21
§ 3.2.	Totstandkoming onevenredig belastingcriterium	p. 21-22
§ 3.3.	Betekenis onevenredig belastingcriterium	p. 22-24
§ 3.4.	Verschil onevenredig belastingcriterium en eenvoudscriterium	p. 25
§ 3.5.	Conclusie	p.25
Hoofdstuk 4:	Onderbouwing schadeposten	p. 26-37
§ 4.1.	Kosten van rechtsbijstand	p. 26-29
§ 4.2.	Onregelmatigheidstoeslag	p. 29-31
§ 4.3.	Kosten wegens overlijden	p. 31-34
§ 4.4.	Reiskosten	p. 34-36
§ 4.5.	Conclusie	p. 36-37
Hoofdstuk 5:	Verbeterpunten dossiers VTH	p. 38-45
§ 5.1.	Zaak 1	p. 38-40
§ 5.2.	Zaak 2	p. 40-42

§ 5.3. Zaak 3		p. 42-43
§ 5.4. Zaak 4		p.43-45
§ 5.5. Conclusie		p. 45
Hoofdstuk 6:	Conclusie	p. 46-49
Hoofdstuk 7:	Aanbevelingen	p. 50-51
Hoofdstuk 8:	Literatuurlijst	p. 52-57

Samenvatting

Op 1 januari 2011 is de Wet ter versterking van de positie van het slachtoffer in het strafproces in werking getreden. Deze wet heeft ervoor gezorgd dat het slachtoffer een sterkere positie krijgt in het strafproces. De wet heeft een aantal wijzigingen met zich meegebracht waaronder het nieuwe ontvankelijkheidscriterium in de voegingsprocedure, vastgelegd in artikel 361 lid 2 Wetboek van Strafvordering. Voor de invoering van het onevenredig belastingcriterium in 2011 gold het eenvoudscriterium. De vordering diende eenvoudig van aard te zijn omdat de vordering anders ten koste zou gaan van een zorgvuldige behandeling van het strafproces. In 2011 werd het nieuwe ontvankelijkheidscriterium ingevoerd: de vordering benadeelde partij mag geen onevenredige belasting voor het strafgeding opleveren. De strekking van de wijziging is dat er vaker inhoudelijk een vordering tot schadevergoeding wordt afgedaan binnen het strafproces. Het onderzoek richt zich op de praktische uitleg van het onevenredig belastingcriterium en de motivering van de gevorderde schadeposten. Door de advocaten van VTH Advocatuur is de opdracht voorgelegd om na te gaan wat het nieuwe criterium in de praktijk betekent en op welke manier zij de vordering benadeelde partij het best kunnen onderbouwen. Het doel van dit onderzoeksrapport is duidelijk te krijgen wat er wordt verwacht van de onderbouwing van de vordering tot schadevergoeding van de benadeelde partij, zodat de advocaten van VTH Advocatuur in staat worden gesteld de vordering op zodanige wijze te onderbouwen dat er een grote kans is op toekenning van de vordering.

Het antwoord op de centrale vraag is verkregen door literatuuronderzoek, jurisprudentie onderzoek en tenslotte dossieronderzoek. Aan de hand van de verkregen informatie kan gesteld worden dat strafrechters snel naar de toepassing van het onevenredig belastingcriterium grijpen. Uit de praktijk blijkt dat tussen het eenvoudscriterium en het onevenredig belasting criterium, juridisch geen merkbaar verschil valt op te merken. Het lijkt zo te zijn dat strafrechters niet al te veel moeite doen voor het behandelen van civiele vorderingen in het strafgeding. Een deugdelijke onderbouwing van de vordering staat voor de strafrechter voorop. Voor iedere schadepost gelden andere eisen qua onderbouwing. Bij de onderbouwing van de kosten van rechtsbijstand zal de strafrechter bij de toetsing van deze schadepost zich vooral buigen over de vraag of de gevorderde bedragen van de advocaatkosten buitensporig zijn en of door de specificaties en declaraties genoegzaam aangetoond kan worden dat deze kosten daadwerkelijk zijn gemaakt. De onregelmatigheidstoeslag hoort in het arbeidsrechtelijk gebied thuis, wat betrekkelijk vaak leidt tot een niet-ontvankelijkheidsverklaring van strafrechters. Deze schadepost dient te worden onderbouwd aan de hand van salarisstroken, werkroosters en het jaaropgaaf. Bij het vorderen van de schadepostkosten wegens overlijden hecht de rechter veel waarde aan het feit dat verdachte het kostbaarste bezit van slachtoffer heeft afgenomen, namelijk zijn leven. De strafrechter kent de schadepost toe wanneer de kosten zijn onderbouwd aan de hand van rekeningen van de uitvaart en kosten van lijkbezorging. Voor de schadepost reiskosten moet gekeken worden naar de richtlijn kilometervergoeding van de Ietselschaderaad. Indien de vordering tot reiskosten goed onderbouwd is met gemaakte kilometers, de bestemming en de gemaakte kosten, zal een grote kans bestaan dat de rechter de reiskosten zal toewijzen. Het causale verband tussen de geleden schade en het bewezenverklaarde feit geldt voor iedere schadepost als eis voor de onderbouwing.

Een van de belangrijkste resultaten uit het onderzoek is het feit dat strafrechters veel waarde hechten aan de onderbouwing van de vordering benadeelde partij. Het is VTH Advocatuur daarom aan te bevelen zorg te dragen voor een deugdelijke onderbouwing van de vordering. Het is van belang dat cliënt zoveel mogelijk bonnen, nota's of specificaties aanlevert van de gevorderde schadeposten. Dat de schade rechtstreeks het gevolg is van het bewezenverklaarde feit moet worden opgenomen in de vordering benadeelde partij. Daarnaast is het de advocaten van VTH Advocatuur aan te raden aanwezig te zijn bij de zitting. Dit is vooral aan te raden wanneer het gaat om complexe civiele vorderingen. Eventuele onduidelijkheden kunnen ten tijde van de zitting beantwoord worden door de advocaat van VTH Advocatuur.

Lijst van afkortingen

BW	Burgerlijk Wetboek
CDA	Christen-Democratisch Appèl
CJIB	Centraal Justitieel Incassobureau
e.a.	en andere(n)
e.v.	en verder
HR	Hoge Raad
LOVS	Landelijk Overleg van Voorzitters van de Strafssectoren van de gerechtshoven en de rechtbank
MvT	Memorie van Toelichting
OM	Openbaar Ministerie
OvJ	Officier van Justitie
p.	pagina
Rv	Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
Sv	Wetboek van Strafvordering
Sr	Wetboek van Strafrecht

Hoofdstuk 1: Inleiding

In het eerste hoofdstuk van dit onderzoeksrapport wordt de aanleiding, de probleembeschrijving, de doelstelling, de centrale vraag, de methode van onderzoek, de leeswijzer en een inleiding van het onderwerp benoemd.

1.1. Aanleiding

Het komt in de praktijk steeds vaker voor dat een slachtoffer zich als benadeelde partij wil voegen in het strafproces. Bij het voegen in het strafproces is het erg belangrijk op welk moment de stukken benadeelde partij het beste kunnen worden ingediend, welke regels gelden in het strafprocesrecht en welke motivering de advocaten van VTH Advocatuur het beste kunnen gebruiken voor een zo'n grote mogelijke kans op toekenning van de vordering. De vordering van een benadeelde partij wordt vaak afgewezen of niet-ontvankelijk verklaard. Het is voor de advocaten van VTH Advocatuur, in sommige gevallen, niet duidelijk wat de reden is van de afwijzing of niet-ontvankelijkheidsverklaring. Daarom is door een van de advocaten van VTH Advocatuur de vraag voorgelegd, hoe de rechter omgaat met het ontvankelijkheidscriterium en de motivering van de vordering.

1.2. Probleembeschrijving

Rotterdammer B. van Lier werd 18 maart jl. zonder enige aanleiding neergestoken op station Graskruid terwijl hij zijn OV-chipkaart aan het opladen was. Van Lier heeft erg veel geluk gehad, zijn jas heeft zijn lichaam grotendeels weten te beschermen tegen het mes. De gevolgen van een steekpartij kunnen aanzienlijk zijn. B. van Lier wordt niet alleen lichamelijk getroffen doordat hij nu kortademig is en last heeft van zijn rugspieren, een steekpartij kan ook psychologische, emotionele en sociale gevolgen met zich meebrengen. Van Lier heeft materiële schade opgelopen door een kapotte jas, maar ook immateriële schade: hij is erg angstig geworden. Een steekpartij heeft een grote impact op het slachtoffer, een schadevergoeding voor de geleden schade lijkt dan ook op zijn minst op zijn plaats te zijn¹.

In de afgelopen drie decennia is in de samenleving de aandacht voor slachtoffers van strafbare feiten toegenomen. De maatschappelijke aandacht wat betreft het slachtoffer heeft ook invloed op de strafrechtpleging, wat meerdere nieuwe regelingen tot stand heeft doen komen. Op 17 december 2009 heeft er een wijziging in het Wetboek van Strafvordering en het Wetboek van Strafrecht plaatsgevonden ter versterking van de positie van het slachtoffer in het strafproces². De versterking van de positie houdt in dat het slachtoffer een zelfstandige procesdeelnemer in het strafproces is geworden. Voordat de wetswijziging had plaatsgevonden moest het slachtoffer in beginsel zelf een civielrechtelijke procedure starten om zijn schade vergoed te krijgen. Daarbij is het slachtoffer gebonden aan de processuele obstakels van het burgerlijk procesrecht; hij zal een flinke geldsom aan advocaatkosten moesten betalen en veel geduld moeten hebben alvorens hij beschikt over een oordeel van de rechter³. Om het slachtoffer hierin tegemoet te komen heeft de wetgever wetswijzigingen ingevoerd om de weg tot het verkrijgen van schadevergoeding te vereenvoudigen.

Het slachtoffer kan nu o.a. schade die door een strafbaar feit is ontstaan vergoed krijgen door zich te voegen in het strafproces. De vraag lijkt zich aan te dienen hoeveel ruimte de strafrechter heeft om een oordeel te geven over de vordering tot schadevergoeding van de benadeelde partij. Met ingang van 1 januari 2011 is artikel 361 lid 3 van het Wetboek van Strafvordering gewijzigd. De wijziging van dit artikel geeft een nieuw criterium ten aanzien van de mogelijkheden om schade vergoed te krijgen via het strafproces: behandeling van de gevoegde vordering door de benadeelde partij mag geen onevenredige belasting zijn voor het strafgeding⁴.

¹ www.ad.nl (zoek op *hij zei geen woord en stak meteen op me in*).

² *Kamerstukken II 2005/06, 30 143*.

³ www.arno.uvt.nl/show.132890 (zoek op *de civiele vordering*).

⁴ Art. 361 lid 3 Wetboek van Strafvordering.

Door de invoering van dit nieuwe criterium is de rechter genoodzaakt om in het strafproces te beslissen of de benadeelde partij al dan niet ontvankelijk is. Voorheen was het alleen mogelijk een civiele vordering in het strafproces naar voren te brengen indien deze vordering eenvoudig van aard was. Met de invoering van het nieuwe criterium hoeft een vordering niet meer eenvoudig van aard te zijn om behandeld te worden in het strafproces⁵.

Met het nieuwe criterium is beoogd te bewerkstelligen dat de strafrechter zoveel als mogelijk – en vaker - inhoudelijk over de vordering van de benadeelde partij beslist⁶. De wetgever heeft bij de invoering van het nieuwe criterium niet aangegeven hoe de strafrechter hierover dient te oordelen en hoe dit criterium precies geïnterpreteerd dient te worden in de praktijk. Enerzijds ziet men het nieuwe criterium als een belangrijk signaal van de wetgevers, dat zo veel mogelijk civiele vorderingen in het strafproces dienen te worden afgedaan; anderzijds vraagt men zich af of het nieuwe ontvankelijkheidscriterium daadwerkelijk het aantal afgedane schadevorderingen in het strafproces vergroot⁷.

Het is voor VTH Advocatuur niet altijd duidelijk welke vereisten gelden ten aanzien van de motivering voor het toekennen van de schadeposten kosten van rechtsbijstand, onregelmatigheidstoeslag, kosten wegens overlijden en reiskosten in een strafproces. VTH Advocatuur heeft mij gevraagd om deze schadeposten nader te onderzoeken omdat zij vaak te maken krijgen met deze schadeposten en het vaak voorkomt dat deze posten onterecht worden afgewezen. Het is onduidelijk wat de rechter van de advocaat verwacht met betrekking tot de motivering voor een toekenning van de schadevergoeding. Er valt nog geen lijn te ontdekken wanneer de rechter oordeelt dat een vordering tot schadevergoeding wordt toegekend dan wel wordt afgewezen. Ik ga VTH Advocatuur aanbevelingen geven met betrekking tot het moment van indienen van de processtukken en het onderbouwen van de schadeposten in het kader van een succesvolle toewijzing van de schadeposten.

1.3. Doelstelling

Op 28 mei wordt er een onderzoeksrapport opgeleverd aan VTH Advocatuur en de Juridische Hogeschool Avans-Fontys, waarin binnen de kaders van het Nederlands recht aanbevelingen worden gegeven met betrekking tot het vorderen van schadevergoeding namens een benadeelde partij in het strafproces, met betrekking tot de kosten van rechtsbijstand, onregelmatigheidstoeslag, kosten wegens overlijden en reiskosten, zodat de kans op het toewijzen van dergelijke vorderingen zo groot mogelijk is.

1.4. Centrale vraag

Welke aanbevelingen binnen de kaders van het Nederlands recht kunnen worden gegeven aan VTH Advocatuur voor het vorderen van schadevergoeding namens een benadeelde partij in het strafproces, met betrekking tot de kosten van rechtsbijstand, onregelmatigheidstoeslag, kosten wegens overlijden en reiskosten zodat de kans op toewijzing van dergelijke vorderingen zo groot mogelijk wordt?

1.5. Methode van onderzoek

In dit onderdeel wordt verantwoording afgelegd voor de gemaakte keuzes. De volgende keuzes worden verantwoord: de gekozen onderzoekstrategie, de bronnen die zijn geraadpleegd en de methoden die gebruikt zijn om de bronnen te ontsluiten.

Om tot een antwoord op de centrale vraag te komen is er een bronnenonderzoek verricht. Hierbij is gebruik gemaakt van de relevante wet- en regelgeving, kamerstukken, literatuur en een aantal tijdschriften. De methode die hierbij gebruik is, is de methode inhoudsanalyse. Een inhoudsanalyse is een methode waarbij er gebruik wordt gemaakt van bestaand materiaal.⁸ Bij de inhoudsanalyse is gekeken of de informatie nog bruikbaar is omdat het

⁵ R.S.B. Kool & P. Backers, *Civiel schadeverhaal via het strafproces*, Den Haag: Boom juridische uitgevers 2016, pag. 36 t/m 43.

⁶ *Kamerstukken II* 2007/08, 30143, nr. 16.

⁷ www.dare.uva.nl (zoek op *onevenredige belasting strafgeding*).

⁸ Van Schaaijk 2011, p. 87-90.

nieuwe ontvankelijkheidscriterium in 2011 is ingevoerd. Veel literatuur voor het jaar 2011 is voor mijn scriptie niet bruikbaar en zal voor een groot deel niet relevant zijn voor het onderzoeksrapport. Naast literatuur is ook gebruik gemaakt van elektronische bronnen. De artikelen die zijn geraadpleegd komen vooral van het internet. Hierbij is gelet op de datum van het artikel, de auteur en de betrouwbaarheid van de site.

Naast een inhoudsanalyse is ook onderzoek naar de praktijk verricht. Ten eerste is onderzoek gedaan naar de jurisprudentie. Jurisprudentie speelt in dit onderzoek een belangrijke rol omdat het van belang is hoe de praktijk (strafrechters) met het nieuwe ontvankelijkheidscriterium omgaat. Daarnaast is het ook van belang om uitspraken van rechters te analyseren met betrekking tot de motivering van de vordering benadeelde partij. Uiteindelijk is voor vier schadeposten gekozen, met daarbij onderzoek van meerdere uitspraken per schadepost. Tot slot bevat het laatste hoofdstuk een onderzoek naar vier interne dossiers van VTH Advocatuur. Er is gekozen voor deze vier dossiers, omdat deze dossiers het beste voorbeeld geven van de praktijk en motivering van de schadeposten. De advocaten van VTH Advocatuur zijn gespecialiseerd in strafrecht en staan voornamelijk alleen verdachten bij. Mijn keuze uit dossiers was erg beperkt omdat de advocaten zelden een benadeelde partij in het strafproces bijstaan.

1.6. Leeswijzer

Om een goed beeld te krijgen van de weg die een benadeelde partij aflegt om haar vordering toegekend te krijgen is allereerst het processuele verloop van de vordering van belang. In het tweede hoofdstuk wordt het gehele proces van het moment van indienen van de stukken tot aan het vonnis per stap beschreven. Allereerst komt het moment van indienen van de stukken benadeelde partij aan bod. Het is van groot belang dat de vordering tot schadevergoeding tijdig wordt ingediend. Daarna wordt besproken of de benadeelde partij haar vordering nog kan wijzigen tijdens of voor de terechtzitting. Wanneer de strafzitting is afgelopen, zal de strafrechter tot een uitspraak komen. De vordering van de benadeelde partij kan worden afgewezen, toegewezen, gedeeltelijk toegewezen of niet-ontvankelijk worden verklaard. Indien de vordering wordt afgewezen of niet-ontvankelijk wordt verklaard staat de mogelijkheid van hoger beroep open voor de benadeelde partij. Verder wordt de mogelijkheid tot cassatie besproken. Tot slot kan de benadeelde partij zich wenden tot de burgerlijke rechter indien zij het niet eens is met de uitspraak van de strafrechter.

In hoofdstuk drie wordt het nieuwe ontvankelijkheidscriterium besproken. Om als benadeelde partij recht te hebben op schadevergoeding, dient zij ontvankelijk te zijn in de vordering. In artikel 361 lid 2 Wetboek van Strafvordering worden de ontvankelijkheidsvereisten genoemd waaraan de benadeelde partij moet voldoen. In lid 3 van dit artikel is het nieuwe criterium opgenomen. De vordering tot schadevergoeding mag geen onevenredige belasting opleveren voor het strafgeding. In hoofdstuk drie wordt allereerst het oude ontvankelijkheidscriterium uitgelegd. Daarna komt de totstandkoming en betekening van het nieuwe ontvankelijkheidscriterium aan bod. Tot slot wordt het verschil tussen beide criteria besproken. De toepassing van het nieuwe criterium is van belang voor de volgende twee hoofdstukken.

In hoofdstuk vier, wordt mede aan de hand van jurisprudentie en literatuuronderzoek, inzicht verkregen in de toetsing van de schadeposten kosten van rechtsbijstand, onregelmatigheidstoeslag, kosten wegens overlijden en reiskosten. Per schadepost wordt een uitgebreid jurisprudentieonderzoek verricht waarin drie uitspraken worden geanalyseerd. In hoofdstuk vier wordt per schadepost besproken welke vereisten gelden ten aanzien van de motivering om een zo'n groot mogelijke kans te creëren op toekenning van de schadepost.

In hoofdstuk vijf worden de interne dossiers van VTH Advocatuur geanalyseerd en voorzien van verbeterpunten met betrekking tot de motivering van de vordering en het moment van indienen. In dit hoofdstuk worden vier interne dossiers besproken welke alle vier worden

voorzien van een korte inleiding, motivering van de schadeposten en eventuele verbeterpunten.

In hoofdstuk zes worden conclusies getrokken uit het onderzoeksrapport. De conclusies hebben betrekking op het processuele verloop van de vordering, het ontvankelijkheidscriterium, de motivering van eerdergenoemde schadeposten en verbeterpunten ten aanzien van de interne dossiers.

In hoofdstuk zeven worden aanbevelingen aan VTH Advocatuur gedaan. De aanbevelingen hebben vooral betrekking op de motivering van de vordering benadeelde partij.

In mijn onderzoeksrapport is gekozen voor een bepaalde volgorde aan deelvragen. Allereerst is het van belang dat de lezer de procedure kent waar de benadeelde partij mee te maken krijgt. De procedure wordt besproken van het moment van indienen tot aan het vonnis met eventueel de mogelijkheid tot hoger beroep en cassatie. Daarna is het voor de lezer van belang dat duidelijkheid wordt geschept over het nieuwe ontvankelijkheidscriterium. De strafrechter komt vaak tot een niet-ontvankelijkheidsverklaring omdat de vordering van de benadeelde partij een onevenredige belasting van het strafgeding oplevert. Indien het nieuwe criterium duidelijk is, kan worden gekeken naar de gekozen schadeposten. Bij de bespreking van de schadeposten komt het nieuwe ontvankelijkheidscriterium meerdere keren aan bod. Ook bij het analyseren van de interne dossiers komt de strafrechter meerdere keren tot een niet-ontvankelijkheidsverklaring. In hoofdstuk twee wordt uitgelegd aan welke vereisten de vordering van de benadeelde partij moet voldoen zodat de kans minder groot is dat de rechter tot een niet-ontvankelijkheidsverklaring komt. Deze vereisten zoals de geleden schade moet rechtstreeks het gevolg zijn van het bewezenverklaarde feit, wordt in de hoofdstukken vier en vijf op teruggekomen.

1.7. Inleiding onderwerp

Wanneer je slachtoffer bent geworden van een strafbaar feit en schade hebt geleden door dit strafbare feit, wil je natuurlijk zo snel mogelijk je schade vergoed zien. Daarvoor dient u de hulp in de schakelen van een advocaat van VTH Advocatuur. Allereerst dient u uw zaak aan te melden op de website www.vthadvocatuur.nl. Op deze site staat een formulier waarin u uw gegevens kunt invullen en een korte omschrijving kunt geven van uw rechtsprobleem. Binnen 24 uur na de aanmelding, zal een van de advocaten van VTH Advocatuur telefonisch contact met u opnemen om de zaak te bespreken. Het invullen van het formulier op de site en het telefonisch contact is vrijblijvend. Nadat de advocaat tot beslissing is gekomen dat u in uw recht staat, zal hij zich gaan stellen als uw advocaat bij het OM. De advocaat zal de processtukken gaan opvragen. Verder zal de advocaat via een voegingsformulier aan de officier van justitie kenbaar maken dat u zich wilt voegen als benadeelde partij in het strafproces. Aan de hand van uw verklaringen, documenten en de opgevraagde processtukken zal de advocaat een vordering benadeelde partij opstellen. In deze vordering wordt een toelichting gegeven op de situatie, worden de schadeposten gemotiveerd en zal de hoogte van het bedrag van uw vordering tot schadevergoeding worden benoemd. Deze vordering benadeelde partij wordt minstens tien dagen voor de terechtzitting ingediend bij de rechtbank die bevoegd is om te oordelen over uw vordering. Tijdens de terechtzitting zullen u en de advocaat van VTH Advocatuur aanwezig zijn om eventuele aanvullingen te geven op uw vordering. Wanneer de uitspraak van de rechter in uw voordeel is, zal u uw vordering tot schadevergoeding vergoed krijgen door de dader. De schadevergoeding zal worden betaald door de Staat of door de dader zelf.

Hoofdstuk 2:

De procedure

In deze vraag wordt het verloop van de procedure van de benadeelde partij, die een vordering schadevergoeding indient bij de strafrechter, uitgelegd. Allereerst moet een benadeelde partij als voegingsgerechtigde worden aangemerkt om zich te kunnen voegen in het strafproces. Daarna ga ik bespreken op welk moment de advocaat van de benadeelde partij het beste de stukken van de vordering kan indienen om een zo'n groot mogelijke kans op een toekenning van de vordering te creëren. Wanneer de stukken tijdig zijn ingediend, kan de vordering nog worden gewijzigd tot aan het requisitoir van de Officier van Justitie. Daarna worden de verschillende uitspraken van de strafrechter besproken. De strafrechter kan de vordering afwijzen, toewijzen, gedeeltelijk toewijzen of niet-ontvankelijk verklaren. Wanneer de vordering niet geheel is toegewezen heeft de benadeelde partij de mogelijkheid om in hoger beroep te gaan, daarna eventueel in cassatie. Tot slot wordt besproken dat de benadeelde partij bij afwijzing of niet-ontvankelijkheidsverklaring haar vordering kan indienen bij de burgerlijke rechter.

2.1. De behandeling en het moment van indienen van de processtukken

2.1.1. De behandeling van de vordering tot schadevergoeding op zitting

Het slachtoffer, ook wel de benadeelde partij genoemd, wordt door de Officier van Justitie (hierna: OvJ) op de hoogte gesteld van de zitting, maar is niet verplicht te verschijnen. Op grond van artikel 332 Sv kan de rechter bevelen dat de benadeelde partij, die niet ter terechtzitting is verschenen, wordt opgeroepen. De rechter zal de benadeelde partij oproepen indien hij meer duidelijkheid wil verschaffen over de vordering tot schadevergoeding. De zitting zal dan worden geschorst en op een later tijdstip in het bijzijn van de benadeelde partij worden hervat. Aan de benadeelde partij moet bij aanhouding door de OvJ schriftelijk worden medegedeeld wanneer de zitting zal worden hervat.⁹

De rechter kan de zitting ook schorsen wanneer de benadeelde partij is verschenen. In dat geval wordt de aanwezige benadeelde partij, op grond van artikel 319 lid 1 Sv, het tijdstip aangezegd waarop de terechtzitting zal worden hervat.

Op grond van artikel 51f lid 3 Sv kan de benadeelde partij de vordering splitsen. Voor het eenvoudig vast te stellen deel kan de benadeelde partij de vordering indienen bij de strafrechter. Het complexere deel kan de benadeelde partij voorleggen aan de burgerlijke rechter. Het splitsen van de vordering voorkomt in veel zaken kennelijke niet-ontvankelijkheid voorafgaand aan de zitting.¹⁰ Allereerst gaan we onderzoeken welke natuurlijke personen of rechtspersonen zich als benadeelde partij kunnen voegen in het strafproces.

Voegingsgerechtigden

Artikel 51f lid 1 Sv regelt wie zich als benadeelde partij kan voegen in het strafproces:

'Degene die rechtstreeks schade heeft geleden door een strafbaar feit, kan zich terzake van zijn vordering tot schadevergoeding als benadeelde partij voegen in het strafproces.'

Van rechtstreekse schade is sprake als iemand, natuurlijk persoon of rechtspersoon, is getroffen in het belang dat door de overtreden strafbepaling wordt beschermd. De strafbepalingen beschermen niet het belang van derde belanghebbende of rechtsopvolgers, zodat alleen het slachtoffer zich kan voegen als benadeelde partij.¹¹

In artikel 51a lid 1 Sv wordt een definitie gegeven van het begrip slachtoffer.

'Als slachtoffer wordt aangemerkt degene die als rechtstreeks gevolg van een strafbaar feit vermogensschade of ander nadeel heeft ondervonden.'

⁹ Artikel 51a lid 3 Wetboek van Strafvordering.

¹⁰ ECLI:NL:HR:2011:BU8748.

¹¹ Kamerstukken II 1989/90, 21 345, nr.3, p. 11.

Met het slachtoffer wordt gelijkgesteld de rechtspersoon die als gevolg van een strafbaar feit vermogensschade of ander nadeel heeft ondervonden. Uit artikel 51f lid 1 Sv blijkt dat degene die rechtstreeks schade heeft geleden door het strafbaar feit, voegingsgerechtigd is. Het Wetboek van Strafvordering biedt ook bepaalde personen die geen rechtstreekse schade hebben geleden, de mogelijkheid zich aan te merken als benadeelde partij. Deze personen, de indirect belanghebbende(n), worden genoemd in artikel 52f lid 2 Sv:

'Indien de in het eerste lid bedoelde persoon ten gevolge van het strafbare feit is overleden, kunnen zich voegen diens erfgenamen terzake van hun onder algemene titel verkregen vordering en de personen, bedoeld in artikel 108, eerste en tweede lid, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek terzake van de daar bedoelde vorderingen.'

Dit artikel breidt de voegingsgerechtigden uit naar niet alleen het directe slachtoffer, maar ook de nabestaanden van het slachtoffer. Indien het slachtoffer als gevolg van het strafbare feit is overleden, kunnen de erfgenamen zich voegen als benadeelde partij in het strafproces.

Kennelijke niet-ontvankelijkheid

De rechtbank heeft op grond van artikel 333 Sv de mogelijkheid om de vordering van de benadeelde partij niet-ontvankelijk te verklaren. Het doel van deze bevoegdheid van de rechtbank is dat een zinloze behandeling van de vordering tot schadevergoeding op zitting wordt voorkomen.¹² De strafrechter zal tot een kennelijke niet-ontvankelijkheidsverklaring komen wanneer hij van mening is dat de benadeelde partij niet tot de voegingsgerechtigden behoort¹³ of als er geen rechtstreeks verband bestaat tussen de gevorderde schade en het strafbaar feit. Over de ontvankelijkheid van de benadeelde partij kunt u meer lezen in paragraaf 2.3.1.

Behandeling vordering door de strafrechter

De aanbevelingen van het Landelijk Overleg van Voorzitters van de Strafsectoren van de gerechtshoven en rechtbanken (hierna: LOVS) inzake aanbevelingen civiele vordering en schadevergoedingsmaatregel m.b.t. de Wet Terwee en de Wet ter versterking van de positie van het slachtoffer, bevat een aantal aanknopingspunten waar de rechter ter terechtzitting rekening mee dient te houden.¹⁴ Zo dient de rechter de benadeelde partij vragen te stellen over de vordering zodat de rechter zoveel mogelijk informatie heeft over de vordering. De benadeelde partij heeft de kans om haar vordering toe te lichten na het requisitoir van de OvJ, zoals geregeld in artikel 334 lid 3 Sv.

De benadeelde partij mag op grond van artikel 334 lid 1 Sv stukken overleggen die als bewijs dienen voor de onderbouwing van de vordering tot schadevergoeding. In de meeste gevallen zijn de stukken al in bezit van de rechter, maar mocht de benadeelde partij nog aanvullende stukken hebben, dan kan zij deze ter terechtzitting overleggen.¹⁵ Welke stukken de benadeelde partij dient te overhandigen en op welk moment de stukken het beste ingediend kunnen worden voor een zo'n groot mogelijke kans op toekenning van de vordering, kunt u lezen in de eerstvolgende paragraaf.

2.1.2. Rechter heeft vooraf inzage in de stukken

Het slachtoffer kan verzoeken op de hoogte gehouden te willen worden van de vervolging door de OvJ. Indien vervolging tegen de verdachte wordt ingesteld, stuurt de OvJ het slachtoffer het voegingsformulier op. Dit formulier is opgedeeld in deel A over de persoonsgegevens en deel B over de gegevens met betrekking tot de schade. Deel B is de basis voor het verzoek tot schadevergoeding van de benadeelde partij. Enkel deel B wordt ook toegevoegd aan de processtukken van de strafzaak. Voor de aanvang van het

¹² Kamerstukken II 1989/90, 21345, nr. 3, p. 32.

¹³ ECLI:NL:RBDHA:2015:8856

¹⁴ www.rechtspraak.nl (zoek op Wet Terwee).

¹⁵ Candino 2013, p. 65.

onderzoek ter terechtzitting stuurt het slachtoffer het formulier terug naar de OvJ die met de vervolging van het strafbare feit is belast. Het formulier dient de vordering van de benadeelde partij te hebben en de gronden waarop de vordering is berust. De benadeelde partij kan volstaan met de feitelijke grondslagen van de vordering. De rechtsgronden kunnen door de rechter worden aangevuld.¹⁶

Het is de benadeelde partij aan te raden de ingediende gronden sterk te onderbouwen. Uit jurisprudentie is gebleken dat de motivering van de gronden een grote invloed heeft op de uitspraak van de strafrechter. Over de motivering van schadeposten kunt u meer lezen in hoofdstuk 4. Op grond van artikel 51b lid 2 Sv kan de benadeelde partij stukken indienen welke de vordering onderbouwen (te denken valt aan rekeningen en bonnetjes). Over de motivering van schadeposten kunt u meer lezen in hoofdstuk 4. Indien de vordering niet is onderbouwd en niet direct duidelijkheid verschaft bij de rechter, zal de vordering in de meeste gevallen niet-ontvankelijk worden verklaard.

Indien de OvJ geen voegingsformulier aan de benadeelde partij heeft toegestuurd, heeft het slachtoffer door een fout van het Openbaar Ministerie (hierna: OM) zich niet kunnen voegen als benadeelde partij. Het slachtoffer heeft in dat geval de mogelijkheid een verzoek tot schadevergoeding in te dienen. Het OM gaat het verzoek dan zelf behandelen middels de Aanwijzing Schade niet-voegen.¹⁷

De voeging van de benadeelde partij voor aanvang van de zitting brengt een groot voordeel met zich mee voor de benadeelde partij. Allereerst weet de OvJ tijdig dat er een benadeelde partij is die een schadevergoeding vordert. Verder kan een ambtenaar van het parket vooraf het formulier van de benadeelde partij controleren om nadere toelichting of extra bewijzen te vragen. Een dergelijke voorbereiding maakt de behandeling van de vordering ter terechtzitting alleen maar makkelijker en doet de kans op toewijzing doen toenemen.¹⁸ De rechter heeft de mogelijkheid de vordering voorafgaand te bekijken en hier een voorlopig oordeel over te hebben. Indien de gegevens tijdens de terechtzitting pas bekend worden, kan de rechter genoodzaakt zijn de zitting aan te houden. Aanhouding van de zitting staat een spoedige afhandeling van de strafzaak in de weg. Een aanhouding van de zitting leidt in de meeste gevallen tot een niet-ontvankelijkheid van de benadeelde partij in haar vordering.

Over wanneer de stukken van de benadeelde partij uiterlijk ingediend moeten worden kan niet veel duidelijkheid worden verschaft. Uit de jurisprudentie komt vaak de 10-dagentermijn naar voren en anderzijds wordt ook vaak gesproken over 'een redelijke termijn'.¹⁹

2.1.3. Rechter krijgt inzage in de stukken ter terechtzitting

Voeging op grond van artikel 51g lid 3 is ook mogelijk ter terechtzitting. Voeging ter terechtzitting geschiedt door een schriftelijke of mondelinge opgave aan de rechter van de vordering, uiterlijk tot de OvJ begint met zijn requisitoir. De gegevens van de benadeelde partij, de gevorderde schade en de onderbouwing van de schade worden genoteerd in het proces-verbaal.²⁰ Daarnaast is het bij een voeging ter terechtzitting van belang dat de verdediging de kans krijgt zich te verweren tegen de vordering. Wanneer hier tijdens de terechtzitting geen mogelijkheid voor is, kan de terechtzitting worden aangehouden. Het kan ook zo zijn dat de rechter de strafzitting voortzet en de vordering van de benadeelde partij niet-ontvankelijk wordt verklaard omdat de verdachte onvoldoende in de gelegenheid is geweest verweer te voeren.²¹

Er schuilt dus een gevaar in het pas ter terechtzitting aanhangig maken van de vordering tot schadevergoeding. De kans is namelijk groot dat de vordering niet-ontvankelijk wordt verklaard indien de vordering niet ruim van tevoren is ingediend. Dat blijkt onder andere uit

¹⁶ Hb. personenschade 2012, p. 4070-63.

¹⁷ www.om.nl (zoek op beleidsregels).

¹⁸ Mevis 2013, p. 561.

¹⁹ ECLI:NL:RVS:2012:BV9466.

²⁰ Candino 2013, p. 42.

²¹ Candino 2013, p. 63.

een uitspraak van de rechtbank Zutphen²² van 14 februari 2011 en een uitspraak van de rechtbank Limburg²³ waarin de benadeelde partijen niet-ontvankelijk werden verklaard in hun vordering omdat de omvangrijke vordering pas de dag voor de inhoudelijke behandeling door de rechtbank was ontvangen. Volgens de rechtbank kon dit gezien worden als onevenredige belasting voor het strafgeding. De strafrechters kon niet direct duidelijkheid krijgen over de vordering waardoor aanhouding de enige oplossing zou zijn. Zoals u in de vorige paragraaf kon lezen, leidt aanhouding tot vertraging van het strafproces, wat in strijd is met de grondbeginselen van de strafprocedure. Over aanhouding van de strafzaak kunt u meer lezen in paragraaf 2.3.2.

2.2. Wijziging vordering

De benadeelde partij is bevoegd haar reeds ingediende vordering te wijzigen. Zowel het verhogen als het verlagen van het bedrag van de schadevergoeding kan te allen tijde gebeuren, ook in hoger beroep. Vermeerdering van de eis kan echter alleen tot aan het requisitoir van de OvJ. De benadeelde partij zal de vermeerdering van de eis moeten vermelden in een aanvulling op het reeds ingeleverde voegingsformulier. De verdachte in de strafzaak krijgt na de mededeling van de benadeelde partij dat de vordering wordt gewijzigd, de mogelijkheid met zijn raadsman te overleggen.²⁴

Indien de vordering van de benadeelde partij uit een eenvoudig en complexer deel bestaat, kan de benadeelde partij ervoor kiezen om de vordering te splitsen, zoals u kunt lezen in paragraaf 2.1.1. De Memorie van Toelichting vermeldt over de splitsing van de vordering dat dit mogelijk is tot aan het requisitoir van de OvJ.²⁵ Claassens is echter van mening dat splitsing in wezen een vermindering inhoud van de eis, zodat de benadeelde partij hier ook in een later stadium van het proces toe kan beslissen.²⁶

2.3. Uitspraken van de strafrechter

De strafrechter kan met betrekking tot de vordering tot schadevergoeding van de benadeelde partij tot vier uitspraken komen: niet ontvankelijkheid, afwijzing, toewijzing en gedeeltelijke toewijzing. Voordat de rechter een beslissing neemt over de vordering zal allereerst gekeken worden of de benadeelde partij ontvankelijk is in haar vordering.

2.3.1. Ontvankelijkheid voor benadeelde partij

Om als slachtoffer aanspraak te maken op de vordering tot schadevergoeding dient de benadeelde partij ontvankelijk zijn in haar vordering. Op grond van artikel 361 lid 2 Sv zijn er een vijftal vereisten waaraan voldaan moet worden zodat de benadeelde partij ontvankelijk is in haar vordering.

1. de verdachte moet enige straf of maatregel worden opgelegd.²⁷
2. aan de benadeelde partij is rechtstreeks schade toegebracht door het bewezen verklaarde feit of door een strafbaar feit waarvan in de dagvaarding is meegedeeld dat het door de verdachte is erkend en ter kennis van de rechtbank wordt gebracht en waarmee door de rechtbank tijdens de strafoplegging rekening is gehouden.²⁸
3. de vordering van de benadeelde partij mag geen onevenredige belasting voor het strafgeding opleveren.²⁹

Daarnaast zijn ook de ontvankelijkheidsvereisten uit het burgerlijk recht van toepassing:³⁰

4. de vordering mag niet verjaard zijn.³¹

²² ECLI:NL:RBZUT:2011:BP4817.

²³ ECLI:NL:RBLIM:2016:3826.

²⁴ HR 23 maart 1999, NJ 1999, 401.

²⁵ *Kamerstukken II* 1998/90, 21 345, nr.5, p.7.

²⁶ Claassens & Wabeke 2005, p. 39.

²⁷ Artikel 361 lid 2 sub a Wetboek van Strafvordering.

²⁸ Artikel 361 lid 2 sub b Wetboek van Strafvordering.

²⁹ Artikel 361 lid 3 Wetboek van Strafvordering.

³⁰ Sas 2010, p. 83.

5. de burgerlijke rechter mag niet eerder al over de vordering hebben beslist of de vordering mag niet nog aanhangig zijn bij de burgerlijke rechter.

Indien over de vordering reeds is beslist door de burgerlijke rechter of indien de vordering nog aanhangig is bij de burgerlijke rechter, hoeft dit niet zonder meer tot een niet-ontvankelijkheid van de vordering te leiden. Indien de gevorderde schade reeds geheel of gedeeltelijk door de burgerlijke rechter is toegewezen, kan de strafrechter de benadeelde in haar vordering niet-ontvankelijk verklaren bij gebrek aan belang.^{32 33}

1. Veroordeling verdachte tot enige straf/maatregel

Ten eerste is voor de ontvankelijkheid van de benadeelde vereiste dat aan verdachte enige straf of maatregel wordt opgelegd. Daarnaast is het ook mogelijk dat verdachte schuldig wordt verklaard zonder enige strafoplegging. Dit zal niet leiden tot niet-ontvankelijkheid. Indien verdachte wordt vrijgesproken of ontslagen van alle rechtsvervolgning zal dit leiden tot niet-ontvankelijkheid van de benadeelde partij.³⁴

2. Rechtstreeks schade toegebracht

Tevens dient de gevorderde schadevergoeding rechtstreeks het gevolg te zijn van het bewezenverklaarde feit. Het is geen vereiste dat de schade vermeld wordt in de tenlastelegging.³⁵ Van belang is dat op basis van de tenlastelegging onderzocht kan worden of de schade het gevolg is geweest van het bewezenverklaarde feit.³⁶

Vanaf 1 januari 2011 is het voor slachtoffers van ad informandum feiten mogelijk zich te voegen in het strafproces. In deze gevallen wordt de toekenning van schade beperkt tot de feiten die op de dagvaarding worden genoemd, de feiten die de verdachte heeft erkend en de persoonlijke omstandigheden van de verdachte waar de rechtbank rekening mee heeft gehouden in de oplegging van een straf.³⁷

3. Geen onevenredige belasting van het strafgeding³⁸

In het derde lid van artikel 361 Sv is het nieuwe ontvankelijkheidscriterium opgenomen. De behandeling van de vordering van de benadeelde partij mag naar het oordeel van de rechtbank geen onevenredige belasting voor het strafgeding opleveren. Als de rechtbank het standpunt heeft ingenomen dat er sprake is van onevenredige belasting zal dit leiden tot geheel of gedeeltelijke niet-ontvankelijkheid van de benadeelde partij. In dat geval staat de mogelijkheid open de gehele of gedeeltelijke vordering aan te brengen bij de burgerlijke rechter. In hoofdstuk 3 kunt u meer lezen over het onderwerp onevenredige belasting van het strafgeding.

2.3.2. Niet-ontvankelijkheid

De rechter moet bij het niet-ontvankelijk verklaren van de vordering naar de benadeelde partij rekening houden met twee stappen. De niet-ontvankelijkverklaring houdt in dat de vordering van de benadeelde partij een onevenredige belasting voor het strafgeding oplevert. Daarmee voldoet de partij niet aan stap 3 uit paragraaf 1.3.1. en zal de beslissing van de strafrechter tot niet-ontvankelijkheid leiden.

Stap 1: de ingewikkeldheid van de vordering

Allereerst komt de vraag aan de orde of er sprake is van een ingewikkelde civiele vordering. In het geval van een ingewikkelde vordering kan de zaak niet snel worden afgedaan. Het vergt voor de rechter veel tijd de ingewikkelde vordering van de benadeelde partij te

³¹ Artikel 3:306 Burgerlijk Wetboek.

³² ECLI:NL:HR:2011:BP1279

³³ Kamerstukken I 1992/93, 21 345, nr. 36b, p. 1..

³⁴ ECLI:NL:RBSGR:2007:BB0631.

³⁵ Kamerstukken II 1989/90, 21345, nr. 3, p. 17.

³⁶ Kamerstukken II 1989/90, 21345, nr. 3, p. 18.

³⁷ Kamerstukken II 2005/06, 30 143, nr. 12.

³⁸ Dit criterium komt in H3 uitgebreid aan de orde.

beoordelen, wat ten koste gaat van de snelheid van de procedure. De rechter zal bij een ingewikkelde vordering vaak tot de beslissing komen dat de vordering een onevenredige belasting van het strafgeding oplevert. De vraag blijft wat onder een ingewikkelde vordering kan worden volstaan. Volgens de Memorie van Toelichting is sprake van een eenvoudige vordering wanneer er volstreekte duidelijkheid bestaat (zowel wat betreft de grondslag als de hoogte ervan) of wanneer de gewenste duidelijkheid op een eenvoudige manier verkregen kan worden.³⁹ Voor een verdere uitwerking van het onevenredig belastingcriterium en situaties die niet mogen leiden tot onevenredige belasting van het strafgeding verwijs ik u naar paragraaf 3.3.

Vorderingen die wel kunnen worden aangemerkt als ingewikkeld, zijn betwiste vorderingen die slechts door een grondig onderzoek met behulp van meerdere getuigen en deskundigen kunnen worden beoordeeld. Denk hierbij aan de vaststelling van bedrijfsschade wat een groot accountantsonderzoek vergt.⁴⁰ Daarnaast kan het feit dat veel civiele vorderingen binnen het strafproces worden ingediend, leiden tot onevenredige belasting van het strafgeding.⁴¹ Dit kan alleen zo zijn als de vorderingen worden betwist op grond van andere redenen. Enkel het feit dat veel civiele vorderingen worden ingediend in het strafproces mag geen reden op zichzelf vormen om tot de beslissing onevenredige belasting van het strafgeding te komen.⁴²

Stap 2: aanhouding van de strafzaak

Wanneer de civiele vordering kan worden aangemerkt als een eenvoudige vordering, komt de rechter bij stap 2. Bij deze stap dient de strafrechter te kijken of de ingediende vordering duidelijk van aard is of dat er nog duidelijk moet worden verkregen. Indien de ingediende vordering voldoende duidelijk van aard is, mag de strafrechter niet tot een niet-ontvankelijkheidsverklaring komen. Dat houdt in dat de vordering inhoudelijk moet worden afgedaan in het strafproces.

Wanneer blijkt dat nog duidelijkheid verkregen dient te worden over de vordering, zal de strafzaak moeten worden aangehouden. Uit jurisprudentie blijkt dat de rechter niet snel overgaat tot aanhouding van de strafzaak om duidelijkheid te verschaffen over de vordering.⁴³ De aanhouding van de strafzaak leidt in veel gevallen in de ogen van de rechter per definitie al tot onevenredige belasting van het strafgeding. De strafrechter vult de theorie dat de behandeling van de vordering tot schadevergoeding niet ten koste mag gaan van de grondbeginselen van de strafprocedure, zelf in. Een van de belangrijkste grondbeginselen van het strafrecht is een voortvarende afdoening van de strafzaak. Wanneer de strafrechter de benadeelde partij niet-ontvankelijk verklaart, wordt vanzelfsprekend geen afbreuk gedaan aan de voortvarende afdoening van een strafzaak. De strafrechter oordeelt daarmee in lijn met de theorie.⁴⁴

Indien de rechter beslist dat de aanhouding niet van toepassing is of niet direct leidt tot onevenredige belasting van het strafproces zal de strafrechter niet tot een niet-ontvankelijkheidsverklaring komen.

2.3.3. Afwijzing⁴⁵

De afwijzing van de vordering van de benadeelde partij kan drie oorzaken hebben:

- de schade is niet, dan wel niet voldoende aangetoond

³⁹ Claassens 2007, p. 96, *Kamerstukken II 1989/90*, 21 345, nr. 3, p. 11.

⁴⁰ Claassens 2007, p. 96 en F.F. Langemeijer, *Het slachtoffer en het strafproces*, Deventer: Kluwer 2010, p. 90.

⁴¹ Langemeijer 2010, p. 90.

⁴² Langemeijer 2010, p. 91.

⁴³ ECLI:NL:RBMNE:2015:8299, ECLI:NL:RBLIM:2017:799, ECLI:NL:RBAMS:2012:BW3724, ECLI:NL:RBALK:2012:BV9569.

⁴⁴ J. Candido, 'De vordering benadeelde partij in het strafproces en de onevenredige belasting van het strafgeding', in: *Trema* 2011, 10, p. 355

⁴⁵ Bijlsma 2011, p. 195.

De benadeelde partij heeft in dit geval de schade niet voldoende onderbouwd waardoor de rechter de vordering afwijst. Voor een grotere kans op toekenning dient de benadeelde partij haar vordering te onderbouwen met bewijsstukken, bijvoorbeeld rekeningen.⁴⁶

- het causaal verband tussen het bewezenverklaarde feit en de schade onderbreekt

De benadeelde partij dient te bewijzen dat de schade die zij geleden heeft een rechtstreeks gevolg is van het strafbare feit. Indien de rechter dit causaal verband niet wettig en overtuigend acht, zal de schadevergoeding worden afgewezen.

- de vordering is ongegrond

De rechter zal in deze situatie beoordelen of de geleden schade door benadeelde partij los staat van het strafbare feit.

Volgens de aanbevelingen civiele vorderingen van de LOVS bestaat er een voorkeur bij de rechters om een vordering eerder niet-ontvankelijk te verklaren dan af te wijzen.⁴⁷ Tegen de beslissing van niet-ontvankelijkheid heeft de benadeelde partij de mogelijkheid in hoger beroep te gaan of de schade te verhalen bij de burgerlijke rechter. Hierover kunt u meer lezen in paragraaf 2.4. en paragraaf 2.5. Bij de afwijzing van de vordering staan er voor de benadeelde partij geen rechtsmiddelen meer open.

2.3.4. Toekenning

Als de strafrechter de vordering van benadeelde partij toewijst, levert dat na onherroepelijkheid van de uitspraak een executoriale titel op. Deze titel kan na betekening ervan aan de dader worden tenuitvoergelegd. Bij de tenuitvoerlegging moeten de regels uit het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in acht worden genomen.⁴⁸ Denk hierbij aan gijzeling van de verdachte bij wanbetaling.⁴⁹

Op grond van artikel 36f Sr kan aan degene die bij rechterlijke uitspraak wegens een strafbaar feit wordt veroordeeld de verplichting worden opgelegd tot betaling van aan de Staat van een som geld ten behoeve van het slachtoffer. Het OM zal via het CJIB ervoor zorgen dat de schadevergoeding geïnd wordt bij de dader.⁵⁰ Dit wordt ook wel een schadevergoedingsmaatregel genoemd. De Staat is op deze manier zelf verantwoordelijk om de schadevergoeding te innen bij de veroordeelde. De rechter kan ook een schadevergoedingsmaatregel opleggen, indien de vordering van de benadeelde partij om een van de genoemde redenen uit paragraaf 2.3.2. niet-ontvankelijk is.⁵¹

De schadevergoedingsmaatregel kan ook in combinatie met de vordering van de benadeelde partij worden opgelegd. Ondanks dat een schadevergoedingsmaatregel wordt opgelegd aan de dader moet de rechter alsnog een beslissing nemen over de vordering van de benadeelde partij.⁵²

2.3.5. Gedeeltelijke toekenning

De strafrechter kan de vordering van de benadeelde partij splitsen in een ontvankelijk en niet-ontvankelijk deel. De rechter kan dan het gedeelte van de vordering dat gegrond is verklaard, toewijzen.

Indien sprake is van een gedeeltelijke toekenning van de vordering dient de strafrechter ook te beslissen over de gemaakte kosten van benadeelde. Bij de begroting van de gemaakte kosten zijn artikelen uit het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van toepassing.⁵³ Als

⁴⁶ ECLI:NL:RBNHO:2016:1517.

⁴⁷ www.rechtspraak.nl (zoek op Wet-Terwee).

⁴⁸ Van der Net 2014, nr. 2, p. 133.

⁴⁹ Artikel 591 e.v. Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

⁵⁰ Handboek personenschade 2012, p. 4070-114-120.

⁵¹ ECLI:NL:HR:2011:BR0448.

⁵² ECLI:NL:HR:2006:AY7397.

⁵³ Artikel 237-245 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

de benadeelde partij wordt bijgestaan op basis van een toevoeging afgegeven voor de Raad van Rechtsbijstand blijven de kosten beperkt tot de hoogte van de eigen bijdrage.⁵⁴

2.4. Hoger beroep en cassatie

Hoger beroep

Voor zover de vordering door de rechter is toegewezen in eerste aanleg, duurt de voeging van de benadeelde partij van rechtswege voort.⁵⁵ Bij gedeeltelijke of gehele afwijzing van de vordering, kan de benadeelde zich voegen bij behandeling in hoger beroep. Dit houdt in dat de verdachte in de strafzaak dus zelf in hoger beroep gaat omdat hij het niet eens is met de uitspraak. De vordering tot schadevergoeding van de benadeelde partij kan in hoger beroep niet worden verhoogd in bedrag. Daarentegen is vermindering van de vordering wel toegestaan, met uitzondering van de kosten van rechtsbijstand. De rechter is vrij om te beslissen ambtshalve de kosten van rechtsbijstand hoger toe te kennen dan het bedrag van de in eerste aanleg toegewezen kosten.⁵⁶

Artikel 431 lid 2 Sv verplicht de Advocaat-Generaal de benadeelde partij de dag waarop de zaak ter terechtzitting plaatsvindt schriftelijk mede te delen. De voeging van de benadeelde partij in hoger beroep vindt plaats door een mededeling van de benadeelde partij, dat zij de vordering in hoger beroep wilt voortzetten. Deze mededeling kan schriftelijk geschieden of mondeling ter terechtzitting.⁵⁷

Indien de benadeelde partij zich niet heeft gevoegd in het strafproces in eerste aanleg is zij onbevoegd zich te voegen in hoger beroep. In dat geval zal het gerechtshof de benadeelde partij niet-ontvankelijk verklaren.

Op grond van artikel 421 lid 4 Sv kan de benadeelde partij van wie de vordering geheel of gedeeltelijk is afgewezen tegen deze afwijzing in hoger beroep bij het gerechtshof indien verdachte zelf geen hoger beroep heeft ingesteld. In het geval dat benadeelde partij in hoger beroep gaat, zijn de bepalingen uit het Wetboek van Rechtsvordering van toepassing. Hoger beroep is voor de benadeelde partij uitgesloten is wanneer de vordering niet meer dan €1.750,00 bedraagt.⁵⁸ Daarnaast is het verplicht om vertegenwoordigd te worden door een advocaat.⁵⁹

Cassatie

De verdachte en het OM kunnen beiden na de beslissing van het gerechtshof cassatie instellen. Voor de benadeelde partij bevat de wet geen regeling ten aanzien van het instellen van beroep in cassatie. Dit geldt voor de gevallen dat de benadeelde in haar vordering door de appèlrechter in het strafgeding niet-ontvankelijk is verklaard, de vordering is afgewezen dan wel noch de verdachte noch het openbaar ministerie cassatie instellen.⁶⁰ De benadeelde partij heeft daarnaast ook geen mogelijkheid langs de civiele weg cassatie in te stellen.

Indien door de verdachte of door het OM cassatie wordt ingesteld, wordt de benadeelde hiervan op de hoogte gesteld door het OM bij het gerecht dat het vonnis of arrest heeft gewezen.⁶¹

Indien het OM cassatie heeft ingesteld, is de benadeelde partij bevoegd binnen een maand na ontvangst van de stukken door een advocaat cassatiemiddel in te laten dienen. Van ontvangst van de stukken door de benadeelde partij wordt de griffier van de Hoge Raad op

⁵⁴ ECLI:NL:HR:1999:ZD1533.

⁵⁵ Artikel 421 lid 2 Wetboek van Strafvordering.

⁵⁶ ECLI:HR:2000:ZD1786.

⁵⁷ Kamerstukken II 1989/90, 21345, nr. 3, p. 33-34.

⁵⁸ Artikel 60 lid 2 Wetboek van Rechtsvordering.

⁵⁹ Artikel 79 Wetboek van Rechtsvordering.

⁶⁰ ECLI:NL:HR:2003:AF4207.

⁶¹ Artikel 433 lid 3 Wetboek van Strafvordering.

de hoogte gesteld. De termijn van een maand gaat lopen nadat de griffier de bevestiging van ontvangst van de stukken heeft ontvangen.

2.5. Vervolg bij burgerlijke rechter

Indien de benadeelde partij na een niet-ontvankelijkheidsverklaring van de strafrechter afziet van de mogelijkheid zich opnieuw te voegen in hoger beroep, kan zij de vordering in eerste aanleg aanbrengen bij de burgerlijke rechter. Wanneer de vordering tot schadevergoeding is afgewezen en de benadeelde partij ziet eveneens af van het opnieuw voegen in hoger beroep, staat er geen ander rechtsmiddel meer open tegen de afwijzing. De uitspraak van de strafrechter met betrekking tot de civiele vordering krijg in dat geval kracht van gewijsde.⁶²

Zoals u in de vorige paragraaf kon lezen, heeft de benadeelde partij een eigen appelmogelijkheid voor de behandeling van de vordering in cassatie. De vordering van de benadeelde partij dient om in hoger beroep behandeld te worden hoger te zijn dan €1.750,00. Wanneer de vordering lager dan €1.750,00 is, zal de benadeelde partij ook niet in cassatie kunnen gaan. Indien de vordering een lager bedrag betreft, is de burgerlijke rechter in hoger beroep en eventueel cassatie bevoegd.

Ingeval de rechter een deel van de vordering toewijst en het overige deel niet-ontvankelijk verklaart, kan de benadeelde partij indien de uitspraak onherroepelijk wordt alleen het niet-ontvankelijk verklaarde deel worden aangebracht bij de burgerlijke rechter.

De mogelijkheid tot hoger beroep bestaat niet indien de vordering niet-ontvankelijk is en er geen hoger beroep wordt ingesteld door de verdachte of de OvJ. In dat geval dient de benadeelde partij haar vordering aan te brengen bij de burgerlijke rechter in eerste aanleg. De benadeelde partij brengt haar vordering aan in eerste aanleg omdat bij een niet-ontvankelijkheidsverklaring van de strafrechter nog geen inhoudelijk behandeling van de vordering heeft plaatsgevonden. Dat is de reden waarom de benadeelde partij nog beschikt over de gehele procedure van het privaatrecht, inclusief de mogelijkheid tot hoger beroep en cassatie.⁶³

2.6. Conclusie

Met betrekking tot het proces van de behandeling van de vordering tot schadevergoeding partij kunnen enkele conclusies worden getrokken. De benadeelde partij is bevoegd haar vordering te splitsen. Zij kan het eenvoudig vast te stellen deel indienen bij de strafrechter en het complexere deel indienen bij de burgerlijke rechter. Allereerst moet er wel gekeken worden of de benadeelde partij als voegingsgerechtigde kan worden aangemerkt; slachtoffers die rechtstreeks gevolg van het strafbare feit hebben ondervonden. De benadeelde partij kan zich voegen voor de terechtzitting, maar ook tijdens de inhoudelijke behandeling van de strafzaak. Indien de benadeelde partij zich tijdens de terechtzitting voegt, dient zij dit te doen voor het requisitoir van de OvJ en dient zij rekening te houden met het feit dat een grote kans bestaat op niet-ontvankelijkheid van de vordering. De benadeelde partij is tevens bevoegd de vordering te wijzigen. Vermeerdering van de eis kan alleen tot aan het requisitoir van de OvJ. Om als slachtoffer aanspraak te maken op de vordering dient de benadeelde partij ontvankelijk te zijn in haar vordering. Hiervoor gelden een vijftal eisen: de verdachte moet enige straf of maatregel worden opgelegd, de benadeelde partij moet rechtstreeks schade zijn toegebracht door het strafbare feit, de vordering mag geen onevenredige belasting voor het strafgeding opleveren voor het strafgeding, de vordering mag niet verjaard zijn en de burgerlijke rechter mag niet eerder over de vordering hebben beslist. Tot slot kan uit deze deelvraag geconcludeerd worden dat hoger beroep en cassatie mogelijk is voor de benadeelde partij.

⁶² www.juridischkennisportaal.nl (zoek op benadeelde partij).

⁶³ ECLI:NL:HR:2015:1688.

Hoofdstuk 3: Het nieuwe ontvankelijkheidscriterium

In dit hoofdstuk wordt het nieuwe criterium voor het indienen van een vordering tot schadevergoeding als benadeelde partij in het strafproces nader toegelicht. Om als benadeelde partij recht te hebben op schadevergoeding, dient zij ontvankelijk te zijn in de vordering. In artikel 361 lid 2 Wetboek van Strafvordering worden de ontvankelijkheidsvereisten genoemd waaraan de benadeelde partij moet voldoen. In lid 3 van dit artikel is het nieuwe criterium opgenomen. De vordering tot schadevergoeding mag geen onevenredige belasting opleveren voor het strafgeding. In dit hoofdstuk wordt het nieuwe criterium, dat geldt vanaf 1 januari 2011, nader toegelicht. Voor 1 januari 2011 werd door de strafrechter gebruik gemaakt van het eenvoudscriterium. De vordering diende eenvoudig van aard te zijn om behandeld te worden in het strafproces. Het nieuwe criterium dient goed te worden onderzocht voor een zo groot mogelijke kans op toekenning van de vordering tot schadevergoeding.

In dit hoofdstuk wordt ten eerste aandacht besteed aan het oude criterium. Vervolgens wordt de totstandkoming en de betekenis van het nieuwe criterium nader toegelicht. Tot slot wordt gekeken wat de verschillen zijn tussen het oude en het nieuwe criterium.

3.1. De situatie voor januari 2011; het eenvoudscriterium

Als voorloper van het onevenredig belastingcriterium was eenvoud de maatstaf voor de ontvankelijkheid van de benadeelde partij in het strafproces. In 1985 werd door de minister van Justitie de commissie wettelijke voorziening slachtoffers ingesteld, met als doel de mogelijkheden tot schadevergoeding voor slachtoffers binnen de strafprocedure te onderzoeken. Een belangrijke voorgestelde wijziging was dat niet langer het gevorderde bedrag bepalend zou zijn, maar slechts de vraag of de schadevordering niet te ingewikkeld is om daarover binnen het kader van een strafzaak een beslissing te nemen. Het daarop volgende wetsvoorstel dat leidde tot de wet Terwee, versterkte de positie van het slachtoffer in het strafproces aanzienlijk.⁶⁴ In de Wet Terwee is het eenvoudscriterium opgenomen evenals de mogelijkheid de vordering te splitsen in een eenvoudig deel voor het aanbrengen bij de strafrechter en in een niet-eenvoudig deel voor de burgerlijke rechter.⁶⁵

De wetgever had als doel met de invoering van het eenvoudscriterium dat slachtoffers een verbeterde positie zouden krijgen in het strafproces.⁶⁶ De verwachting was dat meer slachtoffers zich zouden gaan voegen in het strafproces, wat ook daadwerkelijk gebeurde.⁶⁷ Het eenvoudscriterium werd vastgelegd in artikel 361 lid 3 Sv en bepaalde dat de vordering tot schadevergoeding eenvoudig van aard moest zijn. De volgende vraag rijst dan: wanneer is een civiele vordering in de context van een strafzaak eenvoudig te noemen en wanneer niet? Wat wellicht in een civiele proces als eenvoudig wordt gezien, zou in het strafproces kunnen leiden tot vertraging en een minder efficiënte afdoening van het proces voor de verdachte.⁶⁸ Het eenvoudscriterium was bedoeld om de aandacht van de rechter primair en volledig gericht te houden op de strafzaak. De vordering van de benadeelde partij mocht niet ten koste gaan van een zorgvuldige behandeling van de strafzaak.⁶⁹

Het eenvoudscriterium werd vastgelegd in artikel 316 lid 3 (oud) Sv. Dit artikel luidde:

'Indien de vordering van de benadeelde partij naar het oordeel van de rechtbank niet van zo eenvoudige aard is dat zij zich leent voor behandeling in het strafgeding, kan de rechtbank op verzoek van de verdachte of op vordering van de Officier van Justitie dan wel ambtshalve, bepalen dat zij in het geheel of ten dele niet ontvankelijk is en dat de benadeelde partij haar vordering, of het deel van de vordering dat niet ontvankelijk is, slechts bij de burgerlijke rechter kan aanbrengen.'

⁶⁴ Wet van 23 december 1993, Stb. 1993, 29.

⁶⁵ Groenhuijsen 2008, p. 122.

⁶⁶ Kamerstukken II, 1990/91, 21 345, nr. 5, p. 2.

⁶⁷ Van Wingerden, Moerings en Van Wilsem 2007, p. 113.

⁶⁸ Kool en Moerings, 2001, p. 34.

⁶⁹ Bijl. Hand. II, 1989-1990, 21 345, nr. 3, p. 9-11.

De strafrechter kon met dit criterium juridisch complexe vorderingen geheel of gedeeltelijk uit het strafproces weren en zich beperken tot de vorderingen die eenvoudig van aard zijn.⁷⁰ Volgens de Memorie van Toelichting (hierna MvT) is een vordering eenvoudig van aard, indien over de vordering duidelijk bestaat, zowel wat betreft de grondslag van de vordering als de hoogte ervan.⁷¹ De MvT geeft verder aan dat bij het formuleren van het eenvoudscriterium aansluiting is gezocht bij artikel 369 Sv. Dit artikel beperkt de bevoegdheid van de politierechter onder meer tot zaken van eenvoudige aard, in het bijzonder ten aanzien van het bewijs en de toepassing van de wet.

Het eenvoudscriterium was tevens bedoeld om te waarborgen dat het recht van de verdachte op berechting binnen redelijke termijn niet werd geschonden. Het criterium bestond om te voorkomen dat de vordering van de benadeelde partij ten koste ging van de behandeling van de strafzaak tegen de verdachte.⁷² In sommige gevallen is de schade of hoogte van de schadebedrag moeilijk vast te stellen. Om de benadeelde partij in deze gevallen tegemoet te komen, is met de inwerkingtreding van de Wet Terwee de mogelijkheid ontstaan de vordering te splitsen in een eenvoudig en niet-eenvoudig gedeelte. Voor het eenvoudige gedeelte kan de benadeelde zich voegen in het strafproces en voor het niet-eenvoudige deel kan de benadeelde de vordering indienen bij de burgerlijke rechter.⁷³ Deze mogelijkheid staat indirect ook beschreven in artikel 361 lid 3 Sv.

De invoering van het eenvoudscriterium en de manier waarop strafrechters dit criterium toepasten, leverde veel kritiek op. De kritiek richtte zich vooral op het feit dat strafrechters het criterium te snel en zonder motivering toepasten. Vorderingen die feitelijk noch juridisch ingewikkeld leken, werden niet-ontvankelijk verklaard.⁷⁴ Corstens (2011) merkt op dat de competentie van de politierechter in dit artikel niet helder is afgebakend, omdat de wetgever een vage richtlijn geeft over het eenvoudscriterium.⁷⁵ Anderen wijzen erop dat het eenvoudigheidscriterium voortkomt uit een combinatie van factoren, zoals een ontkennende verdachte en tegenstrijdige getuigenverklaringen.⁷⁶ Enkel de omstandigheid dat de verdachte het strafbare feit ontkent, is geen reden de zaak als ingewikkeld te bestempelen.⁷⁷ De wetgever geeft als voorwaarden voor de vereiste ontvankelijkheid dat de vordering naar civiel recht gemakkelijk bewijsbaar dient te zijn en de civiele rechtsregels probleemloos moeten kunnen worden toegepast binnen het strafproces. Daarnaast zou door de rechters ook te weinig gebruik worden gemaakt van het splitsen van de vorderingen.⁷⁸

De leden van het CDA hebben tijdens het bespreken van het wetsvoorstel voor de Wet ter versteking van de positie van het slachtoffer gezegd: *“De positie van het slachtoffer in het strafproces is zeer lang onvoldoende sterk geweest, terwijl de positie van de verdachte in de loop van het bestaan van het Wetboek van Strafvordering steeds meer was verstevigd. Daarmee domineerde de verdachte te lang het strafproces. Hoe meer de strafrechter aan vorderingen kan afdoen, hoe beter het slachtoffer kan worden bediend.”*⁷⁹

3.2. Totstandkoming onevenredig belastingcriterium

De wijziging van het eenvoudscriterium is voorgesteld bij een amendement van Wolfsen en Teeven.⁸⁰ Voorgesteld werd dat het criterium dat een vordering eenvoudig van aard dient te zijn, te vervangen door een strenger criterium: een vordering tot schadevergoeding mag geen onevenredige belasting van het strafgeding opleveren. Tijdens de parlementaire behandeling van de Wet ter versterking van de positie van het slachtoffer wordt diverse

⁷⁰ Claassens 2012, p. 244.

⁷¹ Kamerstukken II 1989/90, 21 345, nr. 3, p. 11

⁷² Van Wingerden e.a. 2007, p. 68.

⁷³ Art. 51f lid 3 Wetboek van Strafvordering.

⁷⁴ Claassens 2012, p. 244.

⁷⁵ Corstens 2011, p. 167.

⁷⁶ Cleiren en Nijboer 2008, art. 369 Sv, aant. 2.

⁷⁷ Cleiren en Nijboer 2008, art. 369 Sv, aant. 3.

⁷⁸ Claassens 2008, p. 209.

⁷⁹ Kamerstukken 2005/06, 30 143, nr. 7, p. 2.

⁸⁰ Kamerstukken II 2007/08, 30 143, nr. 16.

keren verwezen naar het Project Strafvordering 2001 als uitgangspunt voor het onevenredig belastingcriterium. Deze wet is mede het gevolg van wat in dat project is vastgesteld.⁸¹ De auteur Mr. Dr. A.J.L. van Strien stelt in het project vast dat vele vorderingen tot schadevergoeding niet in het strafproces worden afgedaan. Om deze reden stelt hij een wijziging voor en introduceert hij het onevenredige belastingcriterium.⁸² Van Strien stelt in zijn rapport het volgende voor:

*“Het is daarom aan te bevelen dat binnen het bestaande criterium van art. 361 lid 3 Sv in de toekomst minder snel gebruik wordt gemaakt van de rechterlijke bevoegdheid om de vordering naar de burgerlijke kamer te verwijzen. Zou deze aanbeveling onvoldoende effect sorteren, dan kan het na verloop van tijd noodzakelijk blijken om andere oplossingen te onderzoeken. Enerzijds kan daarbij worden gedacht aan het formuleren van een scherper criterium bij het beoordelen van de toelaatbaarheid van een vordering tot schadevergoeding in het publiekrechtelijk verband van het strafgeding. Denkbaar is bijvoorbeeld een maatstaf die inhoudt dat vorderingen uitsluitend kunnen worden geëcarteerd, wanneer de beoordeling daarvan een onevenredig zware belasting in het strafproces vormt.”*⁸³

Gelet op de doelstellingen van het strafgeding, waarvan schadeherstel aan het slachtoffer een bestanddeel vormt, is in de huidige situatie het eenvoudscriterium niet optimaal verantwoord.⁸⁴ Daarnaast stelde niet alleen Van Strien een rapport op over het disfunctioneren van het eenvoudscriterium. Ook Groenhuijsen was erg duidelijk over het huidige criterium. Het eenvoudscriterium bracht niet de gewenste resultaten met zich mee in het afdoen van vorderingen tot schadevergoeding in het strafproces. Groenhuijsen roept in zijn rapport de strafrechters op vaker civiele vorderingen af te doen. Verder stelt Groenhuijsen ook een wijziging voor van het eenvoudscriterium en verklaart het volgende:

*“Het is noodzakelijk om naar andere oplossingen te zoeken. Enerzijds kan daarbij worden gedacht aan het formuleren van een scherper criterium bij het beoordelen van de toelaatbaarheid van een vordering tot schadevergoeding in het publiekrechtelijke verband van het strafgeding. Denkbaar is bijvoorbeeld een maatstaf die inhoudt dat vorderingen uitsluitend dan kunnen worden geëcarteerd wanneer de beoordeling daarvan een onevenredig zware belasting voor het strafgeding vormt.”*⁸⁵

De vraag die nu speelt is: ‘Waarom waren de standpunten van Van Strien en Groenhuijsen in 2001 al bekend en is daar in 2011 pas het onevenredige belastingcriterium uitgekomen?’. In 2005 is al in een verslag over het voorbereidend onderzoek van het wetsvoorstel gevraagd het eenvoudscriterium anders en breder te formuleren.⁸⁶ In dit verslag wordt ook weer teruggegrepen op het criterium, voorgesteld voor Van Strien in het eerste rapport. De belangrijkste reden waarom de minister het voorstel in beide rapporten afwijst, omvat het feit dat strafrechters met het eenvoudscriterium al moeite hadden te komen tot een civiele afweging.⁸⁷

Twee jaar later, 7 december 2007, wordt door Tweede Kamerleden Wolfsen en Teeven het amendement ingediend wat een wijziging van het criterium met zich meebrengt.⁸⁸ Het amendement moet bewerkstellingen dat de strafrechter vaker inhoudelijk over de vordering tot schadevergoeding van de benadeelde partij beslist.⁸⁹

3.3. De betekenis van het onevenredig belastingcriterium

Met ingang van 1 januari 2011 zijn er een aantal wijzigingen en aanvullingen aangebracht in het Wetboek van Strafvordering. Het slachtoffer heeft een duidelijke en versterkte positie in

⁸¹ Kamerstukken II, 2005/06, 30 143, nr. 3, p. 1.

⁸² Van Strien 2001, p. 234.

⁸³ Van Strien 2001, p. 238.

⁸⁴ Van Strien 2001, p. 269-270.

⁸⁵ Groenhuijsen 2001, p. 271.

⁸⁶ Kamerstukken II 2005/06, 30 143, nr. 7, p. 10.

⁸⁷ Kamerstukken II 2005/06, 30 143, nr. 8, p. 14.

⁸⁸ www.parlementairemonitor.nl (zoek op amendement).

⁸⁹ Kamerstukken II 2007/08, 30 143, nr. 16.

het strafrecht toegekend gekregen. Daarnaast wordt beoogd te bewerkstelligen dat de vordering van de benadeelde partij vaker en in volle omgang wordt toegewezen, in vergelijking met de situatie voor de wetswijziging.⁹⁰ Voor het vaker toekennen van vorderingen tot schadevergoeding, moet het ontvankelijkheidscriterium worden aangescherpt. Artikel 361 Sv is een van de artikelen die is aangepast om ervoor te zorgen dat schadevergoedingen vaker worden toegekend. Artikel 361 Sv bepaalt de voorwaarden waaronder de benadeelde partij ontvankelijk is in haar vordering.

De volgende wijzigingen hebben plaatsgevonden:

- de vordering is ook ontvankelijk indien sprake is van een ad informandum gevoegd feit. (lid 1 onder b)
- het ontvankelijkheidscriterium is gewijzigd, van het eenvoudscriterium naar het onevenredig belasting criterium. (lid 3)
- de vordering, bedoeld in artikel 51g lid 4 Sv, kan worden toegewezen ten laste van de ouders of voogd van de minderjarige en beslist kan worden over de kosten gemaakt door de ouders of voogd. (lid 5)

In dit hoofdstuk wordt uitsluitend ingegaan op de eerste twee wijzigingen omdat deze punten aansluiten bij de vraag hoe de advocaten de vorderingen het best kunnen motiveren om een zo'n groot mogelijke kans op toekenning te creëren met betrekking tot de schadeposten kosten van rechtsbijstand, onregelmatigheidstoeslag, kosten wegens overlijden en reiskosten.

Vanaf 1 januari 2011 ziet artikel 361 lid 3 Sv als volgt uit:

“Indien behandeling van de vordering van de benadeelde partij naar het oordeel van de rechtbank een onevenredige belasting van het strafgeding oplevert, kan de rechtbank op verzoek van de verdachte of op vordering van de Officier van Justitie dan wel ambtshalve, bepalen dat de vordering in het geheel of ten dele niet ontvankelijk is en dat de benadeelde partij haar vordering, of het deel van de vordering dat niet ontvankelijk is, slechts bij de burgerlijke rechter kan aanbrengen”.

De strekking van de wijziging is dat minder snel een vordering niet-ontvankelijk wordt verklaard, omdat het criterium is verzaamd. Of dit daadwerkelijk in de praktijk leidt tot minder niet-ontvankelijkheid uitspraken valt te bezien. Zo typeert Corstens het verschil tussen beide criteria als subtiel en stelt dat de behandeling van een niet-eenvoudige vordering al snel een onevenredige belasting vormt voor het strafgeding.⁹¹ Sas deelt deze mening wanneer hij stelt: “[...] Het verschil tussen ‘eenvoudig van aard’ en ‘onevenredige belasting’ misschien slechts [sic] semantisch is. Behandeling van een niet-eenvoudige vordering zal meestal een onevenredige belasting voor het strafproces betekenen.”⁹²

De toelichting bij het amendement noemt enkele omstandigheden die niet (meer) mogen leiden tot niet-ontvankelijkheid van de vordering tot schadevergoeding door de benadeelde partij.⁹³ De omstandigheden die worden genoemd zijn:

1. het enkele feit dat de vordering wordt betwist

Onder het eenvoudscriterium was een enkele betwisting evenmin de reden de vordering niet-ontvankelijk te verklaren. Dit blijkt uit de MvT bij de Wet Terwee en is later ook in de jurisprudentie bevestigd.^{94 95} Van belang is dat voor het verweer tegen de onderbouwing van de vordering de civielrechtelijke regels zoals stelplicht en bewijslast van toepassing blijven. Dit houdt in dat de kans op niet-ontvankelijkheid groot is, wanneer de vordering wordt betwist

⁹⁰ Kamerstukken 2005/06, 30 143, nr. 7, p. 2.

⁹¹ Corstens 2001, p. 776.

⁹² Sas 2010, p. 84. Zie ook Claassens 2008, p. 213.

⁹³ Kamerstukken II 2007/08, 30 143, nr. 16.

⁹⁴ Kamerstukken II, 1989/90, 21 345, nr. 3, p. 11.

⁹⁵ HR 10 mei 2005, LJN AT1812.

en deze niet of niet goed door de benadeelde partij wordt onderbouwd.⁹⁶ Wanneer de vordering een deugdelijke motivering heeft over de onderbouwing van de schadeposten mag dit geen reden zijn voor een niet-ontvankelijkheidsverklaring.⁹⁷

2. het niet onmiddellijk onderbouwen van de vordering met voldoende bewijsmiddelen

In deze situatie gaat het over het feit dat de benadeelde partij de geleden schade niet of onvolledig heeft onderbouwd. Het woord 'onmiddellijk' wordt gezien als de mogelijkheid dat de benadeelde partij alsnog in de gelegenheid gesteld moet worden bewijsmiddelen aan te brengen dan wel aan te vullen.⁹⁸ Ook kan gedacht worden aan de situatie dat de benadeelde partij, die ter terechtzitting afwezig is, alsnog wordt opgeroepen te verschijnen. Concreet houdt dit in dat de strafzaak moet worden geschorst wat in beginsel conflicteert met het recht van de verdachte op voorspoedige behandeling van de strafzaak.⁹⁹ Schorsing van de strafzaak leidt alleen tot onevenredige belasting van het strafgeding als het slachtoffer geen noodzakelijk belang heeft bij de schadevergoeding.

3. het feit dat een enkele getuige of deskundige moet worden gehoord

De indieners van het amendement zijn van mening dat niet altijd sprake hoeft te zijn van een grondig onderzoek wanneer een getuige gehoord moet worden.¹⁰⁰ Candido verwijst naar de Handreiking Implementatie wet versterking politie slachtoffer (Programma Strafsector, oktober 2010) waarin onder meer wordt gesteld dat geen sprake is van onevenredige belasting van het strafgeding indien niet meer dan twee getuigen worden gehoord of wanneer de gewenste duidelijkheid over de vordering binnen zes maanden geleverd kan worden.¹⁰¹

4. dat het gevorderde bedrag hoger is dan gemiddeld

De hoogte van het gevorderde bedrag is niet langer de doorslaggevende factor voor de ontvankelijkheid van een benadeelde partij. Ook hier geldt dat de deugdelijke motivering van de vordering een belangrijke rol speelt.¹⁰² Juist met behulp van reeds aangedragen bewijsmiddelen, kan een vordering eenvoudig af te handelen zijn. Het WODC rapport uit 2007 verklaart het volgende:

*“Een benadeelde partij die zich voor een hoog bedrag voegt komt dus niet significant vaker met lege handen te staan dan een benadeelde partij die zich voor een klein bedrag voegt.” En verder: “Als er een hoger bedrag wordt gevorderd, is het toegewezen bedrag ook hoger. Dit is ook logisch, omdat het gevorderde bedrag de bovengrens aangeeft van het bedrag dat de rechter kan opleggen [...]”*¹⁰³

Het is echter niet altijd duidelijk hoe het criterium moet worden gehanteerd in de praktijk. Veel van de situaties die niet mogen leiden tot niet-ontvankelijkheid bestonden ook al bij het eenvoudscriterium.¹⁰⁴ De indieners van het amendement hebben naar alle waarschijnlijkheid de bedoeling gehad de strafrechters zelf invulling te laten geven aan het criterium. Een nadere omschrijving van het criterium, had wellicht kunnen zorgen voor meer eenheid tussen de uitspraken van de strafrechters. De bedoeling van de wetgevers om vaker civiele vorderingen in het strafproces te behandelen, lijkt in de praktijk niet te zorgen voor meer afdoeningen in het strafproces.¹⁰⁵

⁹⁶ Kool en Moerings, 2001, p. 34.

⁹⁷ De Haan-Boerdijk 1998, p. 84.

⁹⁸ Cleiren & Verpalen 2011.

⁹⁹ 'Kroniek Strafprocesrecht' 2011, p. 36.

¹⁰⁰ Bijlsma 2010, p. 160.

¹⁰¹ Zie Candido 2011, p. 354.

¹⁰² Kamerstukken II, 1989/90, 21 345, nr. 3, p. 11

¹⁰³ Van Wingerden, Moerings en Van Wilsem 2007, p. 150.

¹⁰⁴ Trema 2011, p. 356-357.

¹⁰⁵ Claassens 2012, p. 248

3.4. Verschil onevenredig belastingcriterium en eenvoudscriterium

J.C.A.M. Claassens heeft verklaard dat het niet te verwachten is dat het onevenredig belastingcriterium tot een toename van afdoening van vordering van de benadeelde partijen zal leiden.¹⁰⁶ Claassens wijst erop dat de behandeling van een niet-eenvoudige vordering vaak een onevenredige belasting van het strafgeding oplevert, wat leidt tot niet-ontvankelijkheid van de benadeelde partij. Door deze reden concludeert Claassens dat beide criteria in het eerste opzicht lijken te verschillen, maar dat in de praktijk dat duidelijk niet het geval is. Het verschil is volgens Claassens op nihil te stellen, waar hij in een later artikel uit 2012 nogmaals op wijst.¹⁰⁷ De invoering van het nieuwe criterium heeft geen werkbaar verschil in vergelijking met het oude criterium. Het is volgens Claassens niet zo dat het criterium ruimer of strenger werkt, maar het nieuwe criterium spoort de rechter aan tot een consciëntieuze beoordeling van de civiele vordering, aldus Claassens.¹⁰⁸ Het onevenredig belastingcriterium wordt in het amendement nauwelijks toegelicht waardoor het criterium geen concrete betekenis heeft. Op het eerste gezicht lijkt er dus nauwelijks verschil te zitten in het vaker civiele vorderingen afdoen in het strafproces. Echter, J. Candino kan wel een verschil tussen beide criteria noemen. *“Het onevenredig belastingcriterium benadrukt, meer dan het eenvoudscriterium, het accessoire karakter van de vordering. De woorden ‘onevenredige belasting van het strafgeding’ lijken meer te verwijzen naar de ondergeschiktheid van de vordering in het strafproces. De vordering is dus accessoir, omdat deze ondergeschikt is aan het strafproces.”*¹⁰⁹

Naar aanleiding van de artikelen van Claassens en Sas kan gesteld worden dat juridisch geen merkbaar verschil valt op de merken tussen beide criteria. Groenhuijsen stelt:

*“De effectiviteit van de wettelijke bepalingen omtrent gedwongen schadevergoeding is ook afhankelijk van de attitude van de strafrechters. Het is evident dat een grote discretionaire bevoegdheid bij de rechter wordt gelegd. Het gevolg is dat rechters eigenlijk niet zo zitten te wachten op dit soort pseudociviele incidenten in het strafproces, zij in artikel 361 lid 3 Wetboek van Strafvordering een handig alibi kunnen vinden om het slachtoffer met een juridische toverformule af te schepen”*¹¹⁰

3.5. Conclusie

Het eenvoudscriterium geldt vanaf de invoering van de wet Terwee. Na verloop van tijd ontstond er veel kritiek op de manier waarop rechters met het criterium omgingen. De kritiek werd vooral toegespitst op het feit dat strafrechters het criterium te snel en zonder motivering toepasten. Uiteindelijk is in 2007 een wijziging van het criterium voorgesteld bij het amendement van Wolfsen en Teeven. Met ingang van 1 januari 2011 is door de Wet ter versterking van de positie van het slachtoffer het nieuwe ontvankelijkheidscriterium ingevoerd. Het criterium is gewijzigd van eenvoudig van aard naar onevenredig belasting voor het strafgeding. De strekking van de wijziging is dat er vaker inhoudelijk een vordering tot schadevergoeding wordt afgedaan binnen het strafproces. De strafrechter kan door de wijziging theoretisch minder vaak tot een niet-ontvankelijkheidsverklaring komen met betrekking tot de ingediende vordering. Naar aanleiding van de artikelen van Sas, Groenhuijsen en Claassens kan gesteld worden dat er juridisch geen merkbaar verschil valt op te merken tussen de twee criteria. Het verschil tussen beide criteria is slechts op nihil vast te stellen.

¹⁰⁶ Claassens 2008, p. 213.

¹⁰⁷ Claassens 2008, p. 215.

¹⁰⁸ Claassens 2010, p. 248.

¹⁰⁹ Candino 2011, p. 355.

¹¹⁰ Groenhuijsen 2008, p. 122-123.

Hoofdstuk 4: Onderbouwing schadeposten

In dit hoofdstuk staan de schadeposten kosten van rechtsbijstand, onregelmatigheidstoeslag, kosten wegens overlijden en reiskosten centraal. Bekeken wordt welke motivatie zorgt voor een zo'n groot mogelijke kans op toekenning van de vordering tot schadevergoeding van de benadeelde partij. Allereerst komen de kosten van rechtsbijstand aan bod, de rechtbank komt met betrekking tot deze schadepost vaak uit op een niet-ontvankelijkheidsverklaring. Ten tweede worden de onregelmatigheidstoeslag besproken, een arbeidsrechtelijk gebied waar de strafrechter een oordeel over dient te vellen. Ten derde komen de kosten wegens overlijden aan bod, een schadepost waar de rechter vaak erg coulant in is bij de beoordeling over de vordering tot schadevergoeding. Als laatste komt de schadepost reiskosten aan bod, een kostenpost die bij deugdelijke onderbouwing vaak wordt toegekend. Deze deelvraag wordt afgesloten met een korte conclusie per schadepost.

4.1. Kosten van rechtsbijstand

Voor de onderbouwing van de vordering tot schadevergoeding met betrekking tot de kosten van rechtsbijstand moet worden gekeken naar de jurisprudentie. In Nederland bestaat al langere tijd het recht op consultatiebijstand, voor meerder- en minderjarige verdachten) én het recht op verhoorbijstand.¹¹¹

Uit de bestudeerde jurisprudentie¹¹² blijkt dat de rechtbank of het hof vaak tot een afwijzing of niet-ontvankelijkheidsverklaring komt met betrekking tot de kosten van rechtsbijstand. In veel gevallen worden hoge kosten van rechtsbijstand gevorderd waardoor behandeling van deze schadepost voor oponthoud zal zorgen in het strafgeding zelf.¹¹³ In hoofdstuk 3 is gebleken dat enig oponthoud voor de strafrechter geen aanleiding mag zijn de vordering niet-ontvankelijk te verklaren. Bij de vordering tot schadevergoeding met betrekking tot de kosten rechtsbijstand komt dit in de praktijk toch regelmatig voor. De strafrechter zal bij de toetsing van deze schadepost zich vooral buigen over de vraag of de gevorderde bedragen van de advocaatkosten buitensporig zijn en of door de specificaties en declaraties genoegzaam aangetoond kan worden dat deze kosten daadwerkelijk zijn gemaakt.¹¹⁴

De kosten van rechtsbijstand worden in het algemeen begroot op dezelfde wijze als dat gebeurt in civiele zaken. Over het algemeen gebruikt de rechter hiervoor het 'liquidatietarief rechtbanken en hoven'. Onder punt 24 van de 'Aanbeveling civiele vordering en schadevergoedingsmaatregel' is bepaald dat het proceskostensysteem, ook wel liquidatietarief genoemd, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering kan worden toegepast. Een dergelijk systeem is eerlijker en doet meer recht aan het karakter van het civiele recht.¹¹⁵ Daarnaast beslist de strafrechter over de vordering tot kosten van rechtsbijstand op grond van artikel 592a Sv. Dit artikel geeft aan dat de rechter beslist over de gemaakte kosten van de benadeelde partij en de kosten die ten behoeve van de tenuitvoerlegging nog gemaakt zullen worden. Op grond van de jurisprudentie¹¹⁶ blijkt dat het de strafrechter vrij staat om met zijn beslissing ingevolge artikel 592a Sv af te wijken van het in overleg tussen de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak en de Nederlandse Orde van Advocaten vastgestelde 'Liquidatietarief rechtbanken en hoven'. Het Liquidatietarief is geen recht in de zin van artikel 79 RO, maar slechts een niet bindende richtlijn voor de rechter. Deze richtlijn leent zich niet voor directe toepassing op de door een raadsman verrichte werkzaamheden ten behoeve van een benadeelde partij.¹¹⁷ De strafrechter heeft

¹¹¹ *Kamerstukken II 34 157 nr. 2.*

¹¹² ECLI:NL:CRVB:2016:2714, ECLI:NL:CRVB:2016:2715, ECLI:NL:RBGEL:2013:CA1388, ECLI:NL:GHAMS:2013:BZ8885, ECLI:NL:HR:2002:AD8866, ECLI:NL:HR:2001:AB1819.

¹¹³ Ruitenbeek-Bart, 2014.

¹¹⁴ ECLI:NL:HR:2014:2668

¹¹⁵ ECLI:NL:HR:2010:BM9405.

¹¹⁶ ECLI:NL:HR:1998:ZC2621

¹¹⁷ ECLI:NL:HR:2002:AD8866.

een discretionaire bevoegdheid om ambtshalve te beslissen omtrent het bedrag door de benadeelde partij gemaakte kosten van rechtsbijstand indien deze beslissing deugdelijk wordt gemotiveerd.

De benadeelde partij is echter wel beperkter in het vorderen tot kosten van rechtsbijstand in het strafgeding dan in de civiele procedure. De kosten voor het bijwonen van de terechtzitting en de kosten voor het opstellen van spreekrechtverklaringen vallen volgens de visie van de wetgever niet onder het bereik van artikel 592a Sv.¹¹⁸

De strafrechter is verplicht gelijktijdig met de einduitspraak uitspraak te doen over de vordering van de benadeelde partij met betrekking tot de kosten van rechtsbijstand. Tevens is de strafrechter verplicht te beslissen over de kosten die door de benadeelde partij ten behoeve van de tenuitvoerlegging nog gemaakt moeten worden.¹¹⁹ De buitengerechtelijke kosten van rechtsbijstand gaan in het strafproces op in de proceskostenverdeling. Hier wordt ook de eventuele opgelegde eigen bijdrage onder verstaan die wordt afgegeven door de Raad voor Rechtsbijstand.¹²⁰ De kosten van rechtsbijstand zijn geen schade in de zin van artikel 51f lid 1 Sv. Dat brengt met zich mee dat dergelijke kosten ook niet in aanmerking kunnen komen bij de oplegging van de schadevergoedingsmaatregel, zoals geregeld in artikel 36f lid 1 Sr.¹²¹ Op de vraag op welke wijze de strafrechter dient te beslissen wie welke kosten voor rechtsbijstand van de ander dient te vergoeden, geeft artikel 592a Sv geen antwoord.¹²² Voor de beantwoording van deze vraag dient gekeken te worden naar het proceskostensysteem van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.¹²³ Dit brengt met zich mee dat de partij die voor het grootste gedeelte in het ongelijk wordt gesteld in de proceskosten wordt veroordeeld. Wordt de vordering van de benadeelde partij geheel of grotendeels toegewezen, dan zal de verdachte in de kosten worden veroordeeld. Bij een gehele afwijzing van de vordering wordt de benadeelde partij in de kosten veroordeeld. Over het algemeen worden de kosten dan op nihil gesteld, omdat de verdediging geen proceskosten heeft opgevoerd en de werkzaamheden van de raadsman met betrekking tot de vordering van de benadeelde partij in vergelijking met zijn werkzaamheden in de strafzaak zeer gering zijn.¹²⁴ Ook bij een niet-ontvankelijkheidsverklaring kan de strafrechter beslissen dat de benadeelde partij wordt veroordeeld in de proceskosten. In een eerder arrest overwoog de Hoge Raad al het volgende:

*‘Anders dan het middel kennelijk tot uitgangspunt neemt, brengt een niet-ontvankelijkheidsverklaring als de onderhavige niet zonder meer mee dat de benadeelde partij zelf de kosten moet dragen die zij heeft moeten maken ten behoeve van de voeging in het strafproces. De beslissing om in een zodanig geval – waarbij is bepaald dat de benadeelde partij haar vordering slechts bij de burgerlijke rechter kan aanbrengen – de verdachte te verwijzen in de door de benadeelde partij gemaakte kosten, behoeft nadere motivering.’*¹²⁵

Uit de bestudeerde jurisprudentie blijkt dat de strafrechter veel waarde hecht aan de specificaties van de advocaatkosten. De gemaakte kosten dienen door de advocaat te kunnen worden onderbouwd en mogen niet buitensporig zijn. De gewerkte uren aan de strafzaak dienen evenredig te zijn met de juridische complexiteit van de zaak. In een juridisch eenvoudige zaak mag de advocaat niet buitensporig kosten gaan rekenen.¹²⁶ De strafrechter kijkt bij de uitspraak naar de wettelijke voorschriften met betrekking tot de motivering van de rechterlijke uitspraken die zich niet uitstrekken tot de daarin opgenomen beslissing omtrent het bedrag van de kosten noch tot de vaststelling van wat tot die kosten

¹¹⁸ ECLI:NL:PHR:2014:632.

¹¹⁹ Sas 2015 p. 13.

¹²⁰ ECLI:NL:HR:1999:ZD1533.

¹²¹ Zie paragraaf 2.3.4. over de schadevergoedingsmaatregel.

¹²² Sas 2015, p. 13-14.

¹²³ ECLI:NL:HR:2001:AB1819.

¹²⁴ ECLI:NL:RBLIM:2014:7751.

¹²⁵ ECLI:NL:HR:2010:BM9405.

¹²⁶ ECLI:NL:RBZWB:2016:6166.

van rechtsbijstand moeten worden gerekend.¹²⁷ De strafrechter zal dus kijken of de kosten tot rechtsbijstand niet buitensporig zijn in onderhavige zaak.

Jurisprudentie

In de bestudeerde jurisprudentie komt het nog regelmatig voor dat de kosten van rechtsbijstand worden afgewezen of niet-ontvankelijk worden verklaard. In onderstaande paragrafen worden drie voorbeelden noemen waarin de rechter de kosten van rechtsbijstand heeft afgewezen of niet-ontvankelijk heeft verklaard, omkleed met een duidelijke omschrijving. Het is voor de advocaat van de benadeelde partij dat de vordering tot schadevergoeding van de kosten van rechtsbijstand met specificaties en declaraties duidelijk worden onderbouwd, zodat de rechter niet kan beslissen dat de kosten als buitensporig kunnen worden aangemerkt. Daarnaast dient de advocaat rekening te houden met het feit dat de kosten voor het bijwonen van de terechtzitting en de kosten voor het opstellen van spreekrechtverklaringen niet gevorderd kunnen worden in het strafproces. In de onderstaande drie gevallen heeft de rechter de kosten van rechtsbijstand (gedeeltelijk) afgewezen of niet-ontvankelijk verklaard:

- In een uitspraak van de Hoge Raad uit 2001¹²⁸ zijn de kosten van de rechtsbijstand gesteld op een bedrag van f 1.460,-. De gemaakte kosten zijn gezien de getoonde bescheiden en nota's voor de rechtsbijstand niet redelijk te achten. De raadsman van de verdachte vraagt de strafrechter het verzoek van de benadeelde partij af te wijzen. Voor de toewijzing van een vordering tot schadevergoeding als bedoeld in artikel 51a lid 1 Sv komt alleen de schade in aanmerking die rechtstreeks is geleden door het strafbare feit. De kosten van rechtsbijstand zijn in onderhavige zaak niet als zodanige rechtstreekse schade aan te merken. Dat brengt met zich mee dat dergelijke kosten ook niet in aanmerking kunnen worden genomen bij de oplegging van de schadevergoedingsmaatregel. Het Hof zal in onderhavige zaak de kosten van rechtsbijstand geheel afwijzen omdat deze kosten geen rechtstreeks verband hebben met het strafbare feit. Het is voor een toekenning van deze schadepost van belang dat de kosten rechtstreeks verband houden met het strafbare feit.

- In een uitspraak van Rechtbank Amsterdam uit 2017¹²⁹ doet een politieagent een vordering tot schadevergoeding met betrekking tot de kosten rechtsbijstand. Tegen de politieagent was een rechtszaak aangespannen wegens belediging, maar deze zaak is geseponeerd. Door deze rechtszaak heeft de politieagent advocaatkosten van € 1.459,62 moeten maken. De kosten voor rechtsbijstand zijn voorgefinancierd door de politiebond, onder de voorwaarde dat verzoeker zich verplicht tot terugbetaling van deze kosten wanneer deze worden vergoed. De raadvrouw is van mening dat verzoeker in aanmerking komt voor de in artikel 591a Sv bedoelde vergoeding voor kosten van rechtsbijstand. De OvJ stelt dat de kosten van rechtsbijstand geen kosten zijn die ten laste van verzoeker zijn gekomen. Daarnaast stelt de OvJ dat een beleidssepot niet automatisch betekent dat er automatisch grond is voor een schadevergoeding. De schadevergoeding na een sepot vindt alleen plaats wanneer de rechtbank van mening is dat, alle omstandigheden in acht genomen, gronden van billijkheid aanwezig zijn. De rechtbank wijst de vordering tot schadevergoeding af. De rechtbank verwijst naar artikel 69a BARP en een uitspraak van 28 november 2012.¹³⁰ De rechtbank wijst de vordering tot schadevergoeding af omdat de kosten rechtsbijstand niet ten laste van de verzoeker zijn gekomen. Nu de kosten van rechtsbijstand niet ten laste van verzoeker komen, heeft hij geen kosten van rechtsbijstand ex artikel 591a Sv gemaakt. De rechtbank heeft ook geen kosten voor het opstellen, indienen en behandelen van het verzoekschrift toegekend. Voor de toekenning van de schadepost kosten van rechtsbijstand is het van belang dat de kosten daadwerkelijk aan benadeelde partij zijn toegekomen.

¹²⁷ ECLI:NL:HR:2001:AB1819.

¹²⁸ ECLI:NL:HR:2001:AB1819.

¹²⁹ ECLI:NL:RBAMS:2017:2716.

¹³⁰ ECLI:NL:RBAMS:2012:BY8627.

- In een uitspraak van het Hof uit 2013 staat verdachte Robert M. terecht voor het seksueel misbruiken van minderjarigen. In deze zaak voegen de ouders van de misbruikte kinderen zich als benadeelde partij om een vordering tot schadevergoeding in te dienen. De ingediende schadevergoeding strekt tot de kosten rechtsbijstand van de ouders en de immateriële schade van het kind. Het Hof heeft verdachte Robert M. veroordeeld in de door benadeelde partijen gemaakte en ten behoeve van de tenuitvoerlegging nog te maken kosten. Het Hof ziet geen aanleiding om het liquidatietarief toe te passen, aangezien dit standaardtarief onvoldoende recht doet aan de uitzonderlijke aard en omvang van de zaak. Het Hof acht geen der gevorderde bedragen buitensporig, omdat door de specificaties en declaraties is genoegzaam aangetoond dat deze kosten daadwerkelijk zijn gemaakt. In de strafrechtelijke procedure wordt vaker beslist over een civiele procedure, maar deze rechtsingang heeft slechts een beperkt bereik: zij staat alleen open voor slachtoffers van strafbare feiten. Het Hof moet beslissen of de ouders voldoen aan de specifieke criteria voor slachtofferschap als bedoeld in het Wetboek van Strafvordering. De vernieuwde rechten van het slachtoffer uit 2011 kunnen in beginsel alleen door henzelf worden uitgeoefend. Het voorgaande brengt met zich mee dat de ouders in de onderhavige strafrechtelijke procedure niet-ontvankelijk worden verklaard in hun vorderingen tot kosten van rechtsbijstand ondanks dat de kosten zijn gemaakt ten behoeve van het kind. Het Hof komt tot de overweging dat zij alleen bevoegd is inhoudelijk te beslissen over de vorderingen tot vergoeding van de door de kinderen immateriële schade. De ouders kunnen in de strafzaak niet als voegingsgerechtigden worden aangemerkt.¹³¹

Voor een zo'n groot mogelijke kans op toekenning van de schadepost kosten van rechtsbijstand moet met veel factoren rekening gehouden worden. Zo kan de strafrechter de kosten van rechtsbijstand afwijzen wanneer de schade niet als rechtstreekse schade aan te merken valt, de kosten niet aan de benadeelde partij toekomen of je niet als voegingsgerechtigde kan worden aangemerkt in de onderhavige strafzaak.

4.2. Onregelmatigheidstoeslag

Een werknemer krijgt onregelmatigheidstoeslag als hij in ploegendienst moet werken waarbij de diensten steeds wisselen. De werknemer werkt dus op onregelmatige tijden en ontvangt voor deze onregelmatigheid een toeslag. Wanneer een werknemer slachtoffer wordt van een strafbaar feit en daardoor niet meer in staat is te werken, kan hij een vordering tot schadevergoeding indienen voor de misgelopen onregelmatigheidstoeslag. Ondanks dat de werknemer niet aan het werk is, heeft hij toch recht op onregelmatigheidstoeslag. Deze toeslag is in de zorg tamelijk hoog, waardoor de werknemer veel geld kan mislopen.¹³² Uit de bestudeerde jurisprudentie¹³³ kan worden afgeleid dat de strafrechters zich vaak geen raad weten met de onregelmatigheidstoeslag. De toeslag is de afgelopen twee jaar pas van toepassing en bij veel strafrechters nog onbekend.¹³⁴ De internationale wetgeving is over de toeslag wat concreter. Op september 2011 heeft het Europese Hof van justitie uitgelegd wat de omvang van de beloning tijdens vakantie dient te zijn.¹³⁵ De werknemer heeft recht op doorbetaling van de toeslag ook tijdens vakantie. Sinds de uitspraak van het Hof was het al duidelijk dat een werkgever haar werknemers, ook tijdens vakantieuren of ziekte, de onregelmatigheidstoeslag dient door te betalen. Op 2 juni 2015 had de rechtbank Den Haag een werknemer van het Haga ziekenhuis in het gelijk gesteld en de betreffende werknemer maakte tot vijf jaar terug aanspraak op de gemiste onregelmatigheidstoeslag.¹³⁶ De

¹³¹ ECLI:NL:HR:2014:2668.

¹³² www.arbeidsovereenkomst-maken.nl (zoek op onregelmatigheidstoeslag).

¹³³ ECLI:NL:GHDHA:2013:2244, ECLI:NL:RBDHA:2015:6327, ECLI:NL:RBNHO:2015:2865, ECLI:NL:RBZLY:2011:BQ9254, ECLI:NL:RBNHO:2016:1517.

¹³⁴ www.recht-oprecht.nl (zoek op onregelmatigheidstoeslag).

¹³⁵ ECLI:EU:C:2011:588.

¹³⁶ ECLI:NL:RBDHA:2015:6327.

benadeelde partij kan de onregelmatigheidstoeslag bij een vordering tot schadevergoeding tot vijf jaar terug vorderen in verband met de verjaringstermijn. Uit de bestudeerde jurisprudentie blijkt dat de strafrechter een hoge waarde hecht aan de onderbouwing van de onregelmatigheidstoeslag. De schadepost is een onderdeel van arbeidsrechtelijk gebied waarover de strafrechter in het algemeen niet de volledige kennis zal bezitten.¹³⁷ Voor de toekenning van de schadepost zal de benadeelde partij haar vordering moeten onderbouwen aan de hand van salarisstroken, het rooster en het jaaropgaaf van verdiensten. Daarnaast moet de benadeelde partij goed onderbouwen dat de gemiste onregelmatigheidstoeslag rechtstreeks het gevolg is van het strafbare feit. Indien de benadeelde partij de gevraagde documenten kan aanbieden en kan verweren dat de gemiste onregelmatigheidstoeslag direct het gevolg is van het strafbare feit, wordt de kans op toekenning van de schadepost vergroot.¹³⁸

Jurisprudentie

Uit de bestudeerde jurisprudentie blijkt dat de vordering tot schadevergoeding met betrekking tot de schadepost onregelmatigheidstoeslag nog regelmatig niet-ontvankelijk wordt verklaard of wordt afgewezen. De achterliggende reden is dat de strafrechter op het arbeidsrechtelijk gebied niet voldoende kennis bezit om deugdelijk over de vordering te beslissen. De schadepost onregelmatigheidstoeslag is erg lastig te berekenen omdat de werknemer vaak onregelmatige diensten werkt waar verschillende toeslagen bij komen kijken.¹³⁹ In de onderstaande drie gevallen heeft de strafrechter de vordering van de benadeelde partij met betrekking tot de schadepost onregelmatigheidstoeslag niet-ontvankelijk verklaard of gedeeltelijk toegewezen:

- In een uitspraak van de rechtbank Noord-Holland¹⁴⁰ uit 2015 vordert de benadeelde partij een schadevergoeding van € 78.760,81. De benadeelde partij is slachtoffer geworden van een poging tot doodslag. De vordering van de benadeelde partij bestaat uit meerdere posten, waar het 'verlies verdienvermogen ORT' van € 750,00 een deel van is. De OvJ heeft zich op het standpunt gesteld dat de kosten, waaronder de onregelmatigheidstoeslag, rechtstreeks voortvloeien uit het tenlastegelegde feit zodat de kosten kunnen worden toegekend zoals verzocht door benadeelde partij. In acht moet worden genomen dat verdachte en benadeelde partij een relatie zijn aangegaan en toekomstplannen hebben. De verdediging heeft zich primair op het standpunt gesteld dat de behandeling van de vordering een onevenredige belasting is voor het strafgeding en dat om die reden de vordering niet-ontvankelijk zou moeten worden verklaard. De raadvrouw heeft meerdere schadeposten betwist, waaronder de schadepost verlies verdienvermogen ORT. De ORT vloeit niet rechtstreeks voort uit het onder 1 primair bewezen verklaarde feit en is niet deugdelijk onderbouwd met de juiste documenten (jaaropgaaf, salarisstroken en het werkrooster). De rechtbank betwist de vordering van de schadepost ORT. De vordering is niet onderbouwd en ook deze kosten komen naar het oordeel van de rechtbank niet voor toewijzing in aanmerking. De rechtbank verklaart deze schadepost niet-ontvankelijk omdat de kostenpost een onevenredige belasting van het strafgeding vormt. Het is voor de benadeelde partij dus van groot belang dat zij de misgelopen onregelmatigheidstoeslag deugdelijk onderbouwt omdat de strafrechter anders snel tot een niet-ontvankelijkheidsverklaring komt.

- In een uitspraak van rechtbank Zwolle-Lelystad¹⁴¹ uit 2011 vordert de benadeelde partij een vordering tot schadevergoeding omdat zij slachtoffer is geworden van subsidair poging tot doodslag en subsidair diefstal met geweld. De OvJ stelt ten aanzien van de vordering van de benadeelde partij toewijzing van het gevorderde bedrag en alsmede de oplegging van de maatregel tot schadevergoeding. De benadeelde partij heeft onregelmatigheidstoeslag

¹³⁷ ECLI:NL:RBDHA:2015:6327.

¹³⁸ ECLI:NL:RBNHO:2015:2865.

¹³⁹ ECLI:NL:RBALM:2008:BG2185.

¹⁴⁰ ECLI:NL:RBNHO:2015:2865.

¹⁴¹ ECLI:NL:RBZLY:2011:BQ9254.

misgelopen omdat zij door de grote impact van het feit geen werkzaamheden heeft kunnen verrichten voor een bepaalde periode. De raadvrouw heeft de rechtbank verzocht de vordering af te wijzen dan wel niet-ontvankelijk te verklaren voor wat betreft het onregelmatigheidstoeslagverlies. De vordering van de benadeelde partij is niet onderlegd en heeft geen rechtstreeks verband met het strafbare feit van verdachte. De rechtbank beslist dat de vordering van de benadeelde partij, te weten ter zake van het verlies van onregelmatigheidstoeslag, niet-ontvankelijk wordt verklaard. De vordering met betrekking tot deze post is enerzijds onvoldoende onderbouwd en anderzijds voor de verdediging betwist. Verdere behandeling van deze vordering levert een onevenredige belasting van het strafgeding op. In onderhavige zaak heeft de benadeelde partij de vordering niet deugdelijk onderbouwd. De strafrechter moet voor het beslissen over de vordering duidelijkheid gaan verschaffen door middel van onderlegde stukken aan de vordering. Deze handelingen nemen veel tijd in beslag en zullen tot een schorsing van de strafzaak leiden. De strafrechter heeft in deze zaak besloten dat het onderzoeken van de vordering ten koste gaat van de strafzaak en heeft daarom de vordering niet-ontvankelijk verklaard.

- In een uitspraak van de rechtbank Noord-Holland uit 2016 vordert de benadeelde partij een vordering tot schadevergoeding ter hoogte van € 4.662,19 omdat hij slachtoffer is geworden van mishandeling. De benadeelde partij heeft een vordering van € 250,00 ingediend voor gemiste onregelmatigheidstoeslag. De OvJ heeft zich op het standpunt gesteld dat de vordering geheel kan worden toegewezen. De rechtbank is van oordeel dat de gemiste onregelmatigheidstoeslag ad € 250,00 rechtstreeks voortvloeit uit het bewezen verklaarde feit en voor vergoeding in aanmerking komt. De gemiste onregelmatigheidstoeslag is onderbouwd door middel van het werkrooster en een salarisstrook. Daarnaast kan worden vastgesteld dat de gemiste onregelmatigheidstoeslag rechtstreekse schade is van het primaire strafbare feit. De mishandeling heeft plaatsgevonden tijdens de werkzaamheden van benadeelde partij en door de lichamelijke klachten heeft de benadeelde partij de werkzaamheden tijdelijk niet kunnen uitvoeren. De rechtbank wijst de vordering van de benadeelde partij in het algemeen gedeeltelijk toe en voor het overige deel niet-ontvankelijk. De benadeelde partij kan het deel van de vordering dat tot niet-ontvankelijkheid zal leiden, desgewenst bij de burgerlijke rechter aanbrengen. In deze zaak wijst de strafrechter de vordering tot schadevergoeding met betrekking tot de onregelmatigheidstoeslag toe. De benadeelde partij heeft haar vordering duidelijk onderbouwd met een salarisstrook en het werkrooster. Daarnaast is door de benadeelde partij goed onderbouwd dat de gemiste onregelmatigheidstoeslag rechtstreeks het gevolg is van het tenlastegelegde feit.

De strafrechter komt in veel gevallen tot een niet-ontvankelijkheidsverklaring bij de schadepost gemiste onregelmatigheidstoeslag. De vordering tot schadevergoeding van de benadeelde wordt met betrekking tot deze post niet of nauwelijks onderbouwd waardoor de strafrechter de zitting zal moeten schorsen voor verder onderzoek. Dit leidt in veel gevallen tot onevenredige belasting van het strafgeding omdat zo geen snelle afhandeling van de strafzaak kan plaatsvinden.

4.3. Kosten wegens overlijden

De benadeelde partij kan door het strafbare feit ook komen te overlijden. Omdat in beginsel alleen het slachtoffer zelf zich kan voegen als benadeelde partij, zit deze schadepost wat ingewikkelder in elkaar. De nabestaanden van het overleden slachtoffer moeten als voegingsgerechtigden worden aangemerkt om zich te kunnen voegen in het strafproces. In 'De aanbevelingen civiele vorderingen en schadevergoedingsmaatregel' worden categorieën genoemd van personen die zich kunnen voegen hoewel ze geen rechtstreekse schade hebben geleden door het strafbare feit. Dit kan uitsluitend indien degene die rechtstreeks schade heeft geleden is overleden ten gevolge van het strafbare feit. Artikel 51f lid 2 Sv noemt limitatief enkele categorieën;¹⁴²

- diens erfgenamen terzake van hun onder algemene titel verkregen vordering

¹⁴² Claassens, 2011.

- de personen als bedoeld in artikel 6:108 lid 1 en lid 2 BW terzake van de daar gevoelde vorderingen:

a. Erfgenamen

De door erfgenamen te vorderen schade had door slachtoffer zelf gevorderd kunnen worden indien hij niet had komen te overlijden.

b. Kosten van lijkbezorging

Diegene die de kosten van lijkbezorging heeft gedragen kan zich voegen als benadeelde partij in het strafproces. De kosten van lijkbezorging omvat de kosten van de uitvaart en van het graf en de grafsteen en gezien de omstandigheden in redelijkheid gemaakte kosten. Onder de kosten van lijkbezorging kunnen ook de kosten van vliegtickets vallen in verband met de begrafenis van slachtoffer in het buitenland.¹⁴³

c. Slachtoffer is overleden maar niet tengevolge van het strafbare feit

De wetgever heeft niet de mogelijkheid willen openen dat in geval van overlijden van het slachtoffer de erfgenamen zich als benadeelde partij kan voegen. De reden is dat erfgenamen geen rechtstreekse schade lijden door het strafbare feit. Het slachtoffer is immers niet overleden ten gevolge van het strafbare feit waardoor de erfgenamen van de benadeelde partij niet-ontvankelijk worden verklaard in haar vordering tot schadevergoeding met betrekking tot de kosten wegens overlijden slachtoffer.¹⁴⁴

d. Slachtoffer heeft zich gevoegd en overlijdt vervolgens, maar niet ten gevolge van het strafbare feit

Indien het slachtoffer van een strafbaar feit zich met een civiele vordering heeft gevoegd in het strafproces en vervolgens overlijdt, terwijl dit overlijden geen gevolg is van het strafbare feit, dan behoort de reeds ingediende vordering tot het nalatenschap. De erfgenamen zijn rechtsoptvolgers onder algemene titel en kunnen de voeging overnemen.¹⁴⁵

Voor de vordering tot schadevergoeding met betrekking tot de kosten wegens overlijden zal ik vooral te maken krijgen met het feit dat erfgenamen van slachtoffer zich kunnen voegen als benadeelde partij. Onder erfgenamen kan op grond van artikel 4:10 BW worden verstaan:

- De niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot van de erflater tezamen met diens kinderen;
- De ouders van de erflater tezamen met diens broers en zusters;
- De grootouders van erflater;
- De overgrootouders van erflater;
- De afstammelingen van een kind, broer, zuster, grootouder of overgrootouder worden bij plaatsvervulling geroepen

Voordat de vordering tot schadevergoeding wegens overlijdenskosten wordt ingediend, moet goed worden gekeken of de nabestaande van het slachtoffer als voegingsgerechtigde kan worden aangemerkt.

¹⁴³ ECLI:NL:HR:2009:BH0180.

¹⁴⁴ ECLI:NL:HR:2005:AS9225.

¹⁴⁵ ECLI:NL:HR:2010:BL9105.

Jurisprudentie

Uit de bestudeerde jurisprudentie¹⁴⁶ blijkt dat de strafrechter erg coulant is in de vordering tot schadevergoeding met betrekking tot de kosten wegens overlijden. De kosten wegens overlijden worden in veel gevallen toegekend, als ze naar redelijkheid zijn ingediend. De strafrechter kent de schadepost toe wanneer de kosten zijn onderbouwd aan de hand van rekeningen van de uitvaart en kosten van lijkbezorging. Verder komt het in de praktijk ook vaak voor dat nabestaanden een uitvaart in het buitenland houden vanwege geloofsopvattingen. Ook in deze gevallen kent de rechter vaak de vordering tot schadevergoeding aan de nabestaanden toe, evenals de kosten van de vliegtickets naar het land waar de uitvaart gehouden wordt. Voor een zo'n groot mogelijke kans op toekenning van de schadepost kosten wegens overlijden moet rekening gehouden worden met het onderbouwen van de schadepost aan de hand van rekeningen, de nabestaande moet voegingsgerechtigde zijn en het slachtoffer moet zijn overleden ten gevolge van het strafbare feit. In de onderstaande drie uitspraken is de strafrechter tot een gedeeltelijke toekenning en een gedeeltelijke niet-ontvankelijkheidsverklaring gekomen en een toekenning van de schadeposten.

- In een uitspraak van het Gerechtshof 's-Gravenhage uit 2011 heeft de benadeelde partij van het overleden slachtoffer een vordering ingediend van € 8.800. De benadeelde partij heeft deze vordering in hoger beroep gehandhaafd. De nabestaanden van het slachtoffer kunnen in deze zaak als voegingsgerechtigden worden aangemerkt. De verdediging heeft zich op het standpunt gesteld dat de vordering van de benadeelde partij onvoldoende is onderbouwd. De benadeelde partij vordert de bedrijfscatering in Turkije, welke is onderbouwd met een factuur. Aangezien die kosten naar het oordeel van het hof een rechtstreeks gevolg zijn van het bewezenverklaarde feit, komen die kosten voor vergoeding in aanmerking. Dat geldt eveneens voor de kosten van de begraafplaats, de begrafenis, de condoleancecatering in Nederland en de bloemstukken. Weliswaar heeft de benadeelde partij de kosten niet middels facturen onderbouwd, maar dat deze kosten zijn gemaakt valt als genoegzaam vaststaand te nemen. Voor het overige, namelijk de vliegtickets naar Turkije, levert de behandeling van de vordering een onevenredige belasting van het strafgeding op. De strafrechter is in deze strafzaak ook erg coulant geweest met het toekennen van de kosten. Ondanks dat de benadeelde partij de vordering niet heeft onderbouwd met rekeningen, worden de kosten alsnog toegekend. De strafrechter hecht grote waarde aan het feit dat het slachtoffer van zijn kostbaarste bezit is beroofd, namelijk zijn leven.¹⁴⁷

- In een uitspraak van de rechtbank Utrecht uit 2011 vordert de moeder van het slachtoffer een schadevergoeding van € 50.593,30 betreffende de kosten voor de begrafenis van het slachtoffer. De OvJ stelt zich op het standpunt dat de vordering geheel dient te worden toegewezen. De verdediging heeft bepleit dat de vordering niet-ontvankelijk dient te worden verklaard omdat de beoordeling van deze vordering een onevenredige belasting voor het strafgeding zou vormen. De rechtbank is van oordeel dat de schade tot een bedrag van €10.000 een rechtstreeks gevolg is van het bewezenverklaarde feit en acht verdachte aansprakelijk voor die schade. De rechtbank heeft hiertoe overwogen dat een bedrag van €10.000 als reële kosten voor een begrafenis kan worden aangemerkt. Dit bedrag is voldoende aannemelijk gemaakt en zal worden toegewezen. De beoordeling of de overige kosten kunnen worden aangemerkt als reële kosten voor een begrafenis levert een onevenredige belasting van het strafgeding op. De rechtbank is dan ook van oordeel dat de vordering van de benadeelde partij voor het overige niet-ontvankelijk dient te worden

¹⁴⁶ ECLI:NL:RBROT:2013:BY8741, ECLI:NL:RBAMS:2016:VR2001,29, ECLI:NL:GHSHE:2015:833, ECLI:NL:RBOVE:2014:6079, ECLI:NL:RBUTR:2011:BU3456, ECLI:NL:RBAMS:2013:BZ2053, ECLI:NL:GHSGR:2011:BP3806.

¹⁴⁷ ECLI:NL:GHSGR:2011:BP3806.

verklaard. In deze zaak zijn erg hoge kosten gevorderd voor de begrafenis van slachtoffer. De rechter acht een deel van de gevorderde kosten redelijk en verwijst de benadeelde partij voor het overige naar de burgerlijke rechter.¹⁴⁸

- In een uitspraak van de rechtbank Overijssel uit 2014 heeft de benadeelde partij, die als voegingsgerechtigde kan worden aangemerkt, een vordering ingediend van €10.995,45 voor de kosten lijkbezorging, grafsteen en aanverwante kosten. De benadeelde partij heeft zich voorafgaand aan het onderzoek op de zitting als benadeelde partij gevoegd in het proces. De raadsvrouw van verdachte heeft de vordering op verschillende onderdelen betwist en heeft verzocht de vordering geheel niet-ontvankelijk te verklaren. Naar het oordeel van de rechtbank is vast te komen staan dat de schade rechtstreeks door het strafbare feit is toegebracht aan benadeelde partij. De rechtbank constateert dat in de gevorderde kosten voor lijkbezorging de bedragen van € 875 kennelijk dubbel zijn opgenomen. De rechtbank stelt de kosten van lijkbezorging vast op € 6.692,10. Daarnaast is een bedrag van € 2.923,85 gevorderd bestaande uit kosten voor de grafsteen, plaatsingskosten en vergunningskosten. Deze schade is onderbouwd met een offerte. De rechtbank acht het aannemelijk dat deze schade door de benadeelde partij daadwerkelijk zal worden geleden en zal dit bedrag daarom geheel toewijzen. De rechtbank kent de gehele vordering toe met aftrek van de dubbele ingediende kosten voor de lijkbezorging. In deze zaak is de vordering deugdelijk onderbouwd aan de hand van offertes en rekeningen. De rechter is met de vordering tot kosten wegens overlijden erg toegankelijk, zo ook in deze zaak.

4.4. Reiskosten

Voor de onderbouwing van de vordering tot schadevergoeding dient bij reiskosten gekeken te worden naar de richtlijn kilometervergoeding van de letselschaderaad. Deze richtlijn geeft een indicatie voor de hoogte van de vordering aan reiskosten. De Letselschade Raad heeft richtlijnen opgesteld om discussies te voorkomen, gelijke gevallen gelijk te behandelen en de afwikkeling van de vordering tot schadevergoeding zo spoedig mogelijk te laten verlopen. Deze opgestelde richtlijnen geven een indicatie van de hoogte van de schadeposten, zo ook de reiskosten. In deze richtlijn worden bij bepaalde schadeposten bedragen genoemd, in andere gevallen een manier om de hoogte van de schade te berekenen.¹⁴⁹ Bij de reiskosten staat een concreet bedrag genoemd in de richtlijn, namelijk de gemiddelde kosten per gereden kilometer. Onder de normering van de kilometervergoeding vallen:¹⁵⁰

- Reiskosten van gezins- en naaste familieleden voor het bezoeken van het slachtoffer in het ziekenhuis en bij tijdelijk verblijf in een revalidatiecentrum.
- Reiskosten van het slachtoffer voor het bezoeken aan artsen, fysiotherapeuten en andere beroepsbeoefenaren die betrokken zijn bij de medische behandeling, alsmede de bezoeken aan Bureau Slachtofferhulp en andere belangbehartigers.

Het slachtoffer of de familieleden hebben recht op kilometervergoeding voor een personenauto. De kilometervergoeding uit de letselschade richtlijn bedraagt € 0,26 cent per kilometer voor de eerste 2000 kilometer. Indien het slachtoffer of de familieleden meer dan 2000 kilometer hebben gereden, moet worden gekeken naar de ANWB-tabellen. Op grond van deze tabellen kan de vergoeding boven de 2000 kilometer concreet vastgesteld worden. Indien het slachtoffer of de familieleden gebruik maken van het openbaar vervoer of een taxi, worden de daadwerkelijk gemaakte kosten vergoed.¹⁵¹ De kosten van een taxi worden alleen volledig vergoed indien het reizen met het openbaar vervoer geen passende voorziening blijkt te zijn.

¹⁴⁸ ECLI:NL:RBUTR:2011:BU3456.

¹⁴⁹ www.deletselschaderaad.nl (zoek op letselschade richtlijn).

¹⁵⁰ www.deletselschaderaad.nl (zoek op kilometervergoeding).

¹⁵¹ www.deletselschaderaad.nl (zoek op kilometervergoeding).

Jurisprudentie

Uit de bestudeerde jurisprudentie blijkt dat in veel gevallen de vordering tot reiskosten van de benadeelde partij geen onevenredige belasting van het strafgeding oplevert of worden afgewezen.¹⁵² De reiskosten worden in de meeste gevallen, op drie specifieke gevallen na, toegewezen. De drie uitzonderingen zal ik later in deze paragraaf toelichten. Een reden voor de toekenning van de schadepost reiskosten is dat de kosten in zijn algemeenheid niet erg hoog zijn en makkelijk te onderbouwen. In de bestudeerde jurisprudentie komt de strafrechter op een toewijzing van de reiskosten indien deze kosten zijn onderbouwd aan de hand van een schema op welke dag het slachtoffer of familieleden naar welke bestemming zijn gereden. Het is voor de advocaat van de benadeelde partij van groot belang dat hij zijn cliënten adviseert elke autorit te noteren inclusief kilometers en plaats van bestemming. In dat geval zal de strafrechter genoeg duidelijkheid hebben over de gemaakte kilometers en heeft deze schadepost een grote kans op toewijzing. In de meeste uitspraken wordt gesproken over 'voldoende onderbouwing van de vordering'. Het overzicht van de gemaakte kilometers, plaats van bestemming en berekening van de kosten kan worden toegevoegd aan het voegingsformulier. Zoals in deelvraag 2.1. is besproken, kan de advocaat het overzicht van de reiskosten het beste indienen voor terechtzitting zodat de strafrechter voldoende tijd heeft tot een oordeel te komen over deze schadepost.

In de onderstaande drie specifieke gevallen heeft de rechter de reiskosten afgewezen:

- In een uitspraak van de rechtbank 's-Gravenhage uit 2012 heeft de strafrechter wel besloten dat de benadeelde partij een te hoge vordering aan reiskosten had ingediend. In het jaar 2016 zijn de reiskosten verlaagd van € 0,29 cent naar € 0,26 cent, dus in deze zaak bedragen de kosten per kilometer nog € 0,29 cent. De benadeelde partij had gebruik gemaakt van de formule van € 0,29 cent voor de eerste 2000 kilometer, zoals destijds gold in de letselschade richtlijn. De benadeelde partij had de reiskosten nauwelijks onderbouwd waardoor de strafrechter tot een afwijzing van de reiskosten oordeelde. De gevorderde schade kon niet direct worden afgeleid aan het bewezenverklaarde feit omdat de onderbouwing onderbrak. Voor de strafrechter kon niet genoeg duidelijk worden dat de gemaakte kosten ook daadwerkelijk af te leiden waren aan het strafbaar feit. De strafrechters hechten veel waarde aan de onderbouwing van de reiskosten en kwam in dit geval zonder onderbouwing tot een afwijzing van de schadepost.¹⁵³

- In een uitspraak van de rechtbank Oost-Brabant uit 2013 heeft de strafrechter geoordeeld dat de vordering tot schadevergoeding, inclusief reiskosten, heeft geleid tot onevenredige belasting van het strafgeding. De benadeelde partij had een vordering ingediend van € 107.818,00 euro wegens immateriële schade, reiskosten in verband met medische behandelingen en toekomstig luierverbruik. De raadvrouw van de verdachte heeft een afwijzing van de civiele vordering bepleit, omdat de vordering niet goed onderbouwd is en alleen directe schade in aanmerking komt. De benadeelde partij zou ook meerdere ritjes naar het ziekenhuis hebben gemaakt omdat zij spullen was vergeten thuis. De rechtbank verklaart de benadeelde partij niet-ontvankelijk in haar vordering omdat de rechtbank van oordeel is dat gezien de aard van de vordering de behandeling onevenredige belasting van het strafgeding oplevert. In deze zaak kon geen duidelijkheid verschaft worden over hoe de reiskosten waren onderbouwd. De benadeelde partij had geen overzicht gemaakt van de gereden kilometers en gemaakte kosten waardoor de rechtbank de benadeelde partij naar de burgerlijke rechter stuurt in zijn uitspraak. Gezien de hoogte van de vordering en de onderbreking van de onderbouwing van de posten, is de benadeelde partij niet-ontvankelijk verklaard.¹⁵⁴

¹⁵² ECLI:NL:RVS:2016:1459, ECLI:NL:RBMNE:2014:6136, ECLI:NL:GHSHE:2015:465, ECLI:NL:RBOBR:2013:CA1219, ECLI:BL:RBLIM:2016:5239, ECLI:NL:RBOVE:2017:1114, ECLI:NL:RBNHO:2016:5717, ECLI:NL:GHSGR:2003:AK4143.

¹⁵³ ECLI:NL:RBSGR:2012:BW5092

¹⁵⁴ ECLI:NL:RBOBR:2013:CA1219.

- In een uitspraak van de rechtbank Limburg uit 2016 worden de gevorderde reiskosten van de benadeelde partij afgewezen. De vordering van de benadeelde partij bedroeg € 21,56 aan reiskosten om naar het politiebureau te gaan voor het verhoor. De rechtbank wijst de reiskosten die de verdachte heeft gedaan om aangifte te doen bij het politiebureau af, omdat uit het dossier blijkt dat de benadeelde partij telefonisch is gehoord door de politie. De benadeelde partij heeft de gevorderde reiskosten dus niet hoeven maken. De gehele vordering tot reiskosten naar het politiebureau worden afgewezen.¹⁵⁵ De reiskosten moeten wel daadwerkelijk gemaakt zijn.

De rechter kan in specifieke gevallen zoals de laatste uitspraak tot een afwijzing of niet-ontvankelijkheidsverklaring (wat leidt tot onevenredige belasting van het strafgeding) komen. Zolang de benadeelde partij de schadepost reiskosten goed onderbouwt, zal de vordering met een grote kans worden toegewezen.

4.5. Conclusie

Kosten van rechtsbijstand

Uit de bestudeerde jurisprudentie is gebleken dat er veel valkuilen zijn bij een vordering tot schadevergoeding met betrekking tot de kosten van rechtsbijstand. De kosten van rechtsbijstand worden in het algemeen begroot op dezelfde wijze als dat gebeurt in civiele zaken. In het algemeen gebruikt de rechter hiervoor het 'liquidatietarief rechtbanken en hoven'. De rechter heeft wel altijd de discretionaire bevoegdheid ambtshalve te beslissen over de hoogte van de kosten rechtsbijstand. De benadeelde partij is in het strafproces wel beperkter in het vorderen. Kosten van rechtsbijstand, kosten voor het bijwonen van de terechtzitting en de kosten voor het opstellen van spreekrechtverklaringen kunnen niet worden gevorderd. Daarnaast moet bij het vorderen van kosten van rechtsbijstand sprake zijn van schade die rechtstreeks is geleden door het strafbare feit, de kosten rechtsbijstand moeten daadwerkelijk zijn toegekomen aan de benadeelde partij en de benadeelde partij moet als voegingsgerechtigde kunnen worden aangemerkt voor toekenning van de vordering tot schadevergoeding met betrekking tot deze schadepost. De benadeelde partij heeft de grootste kans op toekenning van de vordering wanneer de advocaatkosten worden onderbouwd doormiddel van specificaties en declaraties die niet als buitensporig en als daadwerkelijk gemaakt kunnen worden aangemerkt.

Onregelmatigheidstoeslag

Uit de bestudeerde jurisprudentie is gebleken dat de onregelmatigheidstoeslag een lastige schadepost is voor strafrechters. Het onderliggende rechtsgebied aan de onregelmatigheidstoeslag is arbeidsrechtelijk en hoort niet thuis in het rechtsgebied van de strafrechter. De uitspraak van de strafrechters leiden met betrekking tot de schadepost onregelmatigheidstoeslag vaak tot een niet-ontvankelijkheidsverklaring. De vordering van de benadeelde partij wordt in de praktijk nauwelijks onderbouwd met salarisstroken, het werkrooster en het jaaropgaaf. De niet-deugdelijke onderbouwing leidt tot onevenredige belasting van het strafgeding omdat de strafrechter de strafzitting dient de schorsen voor verder onderzoek. In veel gevallen vindt de strafrechter dat de vordering voor oponthoud zorgt en in de weg staat van een snelle afhandeling van de strafzaak voor verdachte. De benadeelde partij dient de vordering met betrekking tot onregelmatigheidstoeslag te onderbouwen aan de hand van documenten en te kunnen stellen dat de gemiste onregelmatigheidstoeslag een rechtstreeks gevolg is van het strafbare feit.

Kosten wegens overlijden

Aan het vorderen van kosten wegens overlijden als benadeelde partij zitten verschillen voorschriften aan verbonden. De nabestaanden van het overleden slachtoffer moeten als voegingsgerechtigden worden aangemerkt om zich namens slachtoffer te kunnen voegen in het strafproces. Diegene die als erfgename kan worden aangemerkt, diegene die de kosten van lijkbezorging heeft gedragen en diegene die in plaatst treedt van het slachtoffer die

¹⁵⁵ ECLI:NL:RBLIM:2016:5239.

tijdens het voegen overlijdt kunnen als voegingsgerechtigde worden aangemerkt. Uit de jurisprudentie blijkt dat de strafrechter erg coulant is in de vordering tot schadevergoeding met betrekking tot deze schadepost. De rechter hecht erg veel waarde aan het feit dat verdachte het kostbaarste bezit van slachtoffer heeft afgenomen, namelijk zijn leven. Indien de kosten worden onderbouwd zal de rechter de schadevergoeding vaak toekennen. Daarnaast bestaat ook bij de kosten niet zijn onderbouwd nog een aanmerkelijke kans op toekenning van de vordering.

Reiskosten

Voor het vorderen van reiskosten als benadeelde partij in het strafproces moet worden gekeken naar de letselschade richtlijn. Deze richtlijn geeft concreet het bedrag van €0,26 cent per kilometer aan voor de eerste 2000 kilometer. Uit de bestudeerde jurisprudentie blijkt dat de vorderingen tot reiskosten door de benadeelde partij nauwelijks worden afgewezen. Indien de vordering tot reiskosten goed onderbouwd is met gemaakte kilometers, de bestemming en de gemaakte kosten, zal de rechter de reiskosten toewijzen. Bij de schadepost reiskosten hecht de strafrechter erg veel waarde aan voldoende onderbouwing van de schadepost.

Hoofdstuk 5: Verbeterpunten dossiers VTH Advocatuur

In deze deelvraag ga ik dossiers van VTH Advocatuur analyseren en voorzien van verbeterpunten met betrekking tot het moment van indienen, de motivering en de haalbaarheid van de vordering. Ik ga vier zaken bestuderen waarin VTH Advocatuur als advocaat van de benadeelde partij is opgetreden. De allereerste zaak gaat over een brute mishandeling waarin de gehele vordering van de benadeelde partij is toegekend. De tweede zaak gaat over een schietpartij waarin de strafrechter een gedeeltelijke toekenning van immateriële schade toekent. In de derde zaak (een ernstige mishandeling) beslist de rechter dat de vordering van de benadeelde partij een onevenredige belasting voor het strafgeding oplevert. In de vierde zaak gaat het over een taxichauffeur die tijdens uitoefening van beroep wordt mishandeld door inzittenden waarbij de vordering benadeelde partij gedeeltelijk wordt toegekend. Tot slot zal ik deze deelvraag afsluiten met een korte conclusie met betrekking tot de verbeterpunten van de vier zaken van VTH Advocatuur.

Voor de beantwoording van deze deelvraag ben ik erg selectief moeten zijn met de dossiers van VTH Advocatuur over de vordering benadeelde partij. VTH Advocatuur is een kantoor gespecialiseerd in strafrecht, wat inhoudt dat zij eigenlijk alleen verdachten bijstaan. Binnen het kantoor doet advocaat C.D.W. Herrings enkele zaken waarin zij een benadeelde partij bijstaat. Ik had keuze uit 11 zaken waarin de advocaat van VTH een benadeelde partij heeft bijgestaan. Mijn keuze is vrij beperkt geweest om zaken over de benadeelde partij te kiezen. Ik heb voor deze deelvragen de meest uitgebreide zaken gekozen zodat ik tot een aantal goede verbeterpunten kan komen voor VTH Advocatuur.

5.1. Zaak 1 cliënt meneer H. & cliënt mevrouw S.

Korte inleiding

Tot de advocaat mr. C.D.W. Herrings hebben de heer H. en mevrouw S. zich gewend om hun belangen in deze kwestie te behartigen. Cliënten zijn slachtoffer geworden van een brute mishandeling in hun eigen woning, gepleegd op 27 april 2016. Op de bewuste dag waren cliënten Koningsdag aan het vieren. Cliënte S. is die avond in de Feesttent in Rijen met een glas bier in haar gezicht belaagd en hardhandig op de grond geduwd door de vriendin van de verdachte. Cliënten hebben besloten deze situatie uit de weg te gaan en gingen lopend naar hun huis. Cliënte S. opende na thuiskomst de deur na het horen van de deurbel. Op het moment dat cliënte S. de deurenklink naar beneden deed, werd de deur ingetrapt door verdachte. Cliënte S. werd hardhandig tegen de grond aan geslagen. Zij is geraakt op haar oog en kwam met haar achterhoofd hard op de grond terecht waardoor haar hoofd meteen begon te bloeden. Verdachte heeft cliënt H., die al in bed lag te slapen, op zeer brute wijze aangevallen en tot bloedens toe zijn oogkas/voorhoofdschedel verbrijzeld. Cliënt H. is uiteindelijk van de trap af geslagen en buiten bewustzijn geraakt.

Motivatieschadeposten

Cliënt H. heeft zwaar lichamelijk letsel opgelopen door de aanval. Zo zijn er 10 hechtingen in het achterhoofd aangebracht. Zijn voorhoofdschedel en oogkas waren verbrijzeld, een operatie om zijn voorhoofdschedel en oogkas te reconstrueren was dan ook noodzakelijk, zo blijkt uit de medische stukken. Deze medische stukken zijn toegevoegd in de vordering van de benadeelde partij. Door de aanval heeft cliënt H. niet kunnen werken vanaf 28 april tot en met 12 juni 2016. Beide cliënten lijden sinds de gebeurtenis aan ernstig psychisch letsel.

Immateriële schade

Cliënten zijn angstig na de mishandeling waarbij sprake is van herbelevingen, flashbacks en nachtmerries. Er werd door de psycholoog vastgesteld dat er sprake is van een Post Traumatische Stress-Stoornis. De verklaring van de psycholoog zijn bijgevoegd als productie bij de vordering van de benadeelde partij. Cliënten zijn somber, lusteloos en slapen slecht. Gezien het bovenstaande acht cliënt H. een bedrag van €5.000,- aan immateriële

schadevergoeding dan ook redelijk. Uit de jurisprudentie¹⁵⁶ en de Smartengeld gids komt naar voren dat er gemiddeld voor een gewelddadige zware mishandeling bedragen van €5.000,- worden toegewezen als immateriële schadevergoeding. Cliënte S. acht een bedrag van €1.500,- aan immateriële schadevergoeding redelijk. Hiervoor vindt zij aansluiting bij een uitspraak van het Gerechtshof 's-Hertogenbosch.¹⁵⁷

Materiële schade

Zorgkosten: Cliënt H. heeft zich onder medische behandeling moeten stellen in verband met zijn lichamelijk letsel. Er is totaal een bedrag van €548,11 aan zorg besteed, waarvan slechts €326,12 wordt vergoed. Het restantbedrag van €257,99 wenst cliënt vergoed te zien. De rekening van de verzekeraar is toegevoegd aan de vordering.

Taxi-, reis- en parkeerkosten: Cliënten hebben reis- en parkeerkosten moeten maken die zij vergoed willen zien. Het overzicht van de gemaakte kilometers, plaats van bestemming, de routebeschrijving van de ANWB en de bonnetjes van de parkeerkosten zijn toegevoegd als productie aan de vordering van de benadeelde partij. Cliënten hanteren hierbij het in 2016 geldende tarief van €0,29 cent per gereden kilometer als benoemd in de Letselschaderichtlijn.

Opstal- en inboedelschade: Door het onrechtmatig handelen van verdachte hebben de cliënten opstal- en inboedelschade geleden die zij op 6 mei 2016 hebben laten taxeren door hun verzekeraar. De verzekeraar gaat op grond van de polisvoorwaarden niet tot uitkering over dus wensen cliënten dat deze schade op verdachte wordt verhaald. De schadevaststelling is toegevoegd als vergoeding aan de vordering van de benadeelde partij.

Toelichting schade

De schade is het rechtstreekse gevolg van de aan verdachte tenlastegelegde mishandelingen. Het is vaste jurisprudentie dat de concrete omstandigheden van het geval bepalend zijn voor de beantwoording van de vraag of voldoende verband bestaat tussen het bewezenverklaarde handelen en de door benadeelde geleden schade om te kunnen aannemen dat deze door dit handelen rechtstreeks schade heeft geleden.¹⁵⁸ Niet uitgesloten is dat de schade weliswaar niet het rechtstreekse gevolg is van de bewezenverklaarde gedraging, maar in zodanig nauw verband staat met het bewezenverklaarde feit.¹⁵⁹

Het is voor cliënten van groot belang dat er een schadevergoedingsmaatregel wordt opgelegd. Het is niet duidelijk welke incassomogelijkheden er bestaan om de schade op de verdachte te verhalen.

Vorderingen

Immateriële schade	€ 1.500,00	cliënte S.
	€ 5.000,00	cliënt H.
Materiële schade		
Zorgkosten	€ 257,99	
Reiskosten	€ 127,43	
Parkeerkosten	€ 81,00	
Opstal- en inboedelschade	€ 1.400,00	
Totaal:	€ 8.366,42	

¹⁵⁶ ECLI:NL:RBNHO:2014:2740.

¹⁵⁷ ECLI:NL:GHSE:2011:BR0602.

¹⁵⁸ ECLI:NL:HR:2014:959, NJ 2014/256.

¹⁵⁹ ECLI:NL:HR:2004:AO3291.

Vonnis

De rechtbank oordeelt dat de schade een rechtstreeks gevolg is van het bewezenverklaarde feit en acht verdachte aansprakelijk voor die schade. Het gevorderde bedrag is voldoende aannemelijk gemaakt. De gevorderde immateriële schade is alleszins redelijk gelet op het letsel dat is opgelopen en de tijd die gemoeid is geweest met het herstel.

De rechtbank is van oordeel dat de vordering van mevrouw S. ook rechtstreeks het gevolg is van dit bewezenverklaarde feit en wijst de vordering toe.

Met betrekking tot de toegekende vorderingen benadeelde partij zal de rechtbank tevens de schadevergoedingsmaatregel opleggen.

Verbeterpunten

In deze onderhavige zaak heb ik geen verbeterpunten voor VTH Advocatuur. Deze zaak is erg goed gemotiveerd en alle schadeposten zijn sterk onderbouwd aan de hand van rekeningen en foto's. De vordering benadeelde partij is voor de terechtzitting ingediend waardoor de strafrechter genoeg tijd had om de stukken nauwkeurig te besturen. Daarnaast is de immateriële schade goed onderbouwd aan de hand van jurisprudentie en de Smartengeldgids. De schadepost zorgkosten is onderbouwd aan de hand van ziekenhuisrekeningen, foto's van het letsel, medicijnen voor het letsel en een overzicht van de kosten die de verzekering niet geheel heeft uitgekeerd. De taxi-, reis- en parkeerkosten zijn deugdelijk onderbouwd aan de hand van een routebeschrijving van de ANWB die de gemaakte kilometers, de plaats van bestemming en de reistijd aangeeft. Op deze manier heeft de strafrechter direct een duidelijk overzicht van de kosten. Daarnaast zijn alle bonnetjes van de parkeerkosten toegevoegd aan de vordering zodat direct bewezen kan worden dat de kosten ook daadwerkelijk gemaakt zijn. Tevens is de opstal- en inboedelschade goed gemotiveerd doordat cliënten een schade-expert hebben ingeschakeld om de schade concreet vast te stellen. Het overzicht van de geleden schade is toegevoegd aan de vordering. Uit de bestudeerde jurisprudentie uit hoofdstuk 4 is naar voren gekomen dat de motivering aan de hand van overzichten, rekeningen en bonnetjes voor een grote kans op toekenning van de vordering zorgt.

Door de sterkte onderbouwing van de schadeposten aan de hand van rekeningen is de rechter tot een oordeel gekomen alle gevorderde schadeposten toe te wijzen. In deze zaak is VTH Advocatuur uiterst nauwkeurig geweest met de onderbouwing en heb ik tot zover geen verbeterpunten in deze vordering tot schadevergoeding van de benadeelde partij.

De vordering benadeelde partij is ingediend op 20 januari 2017. De zitting van de strafzaak heeft plaatsgevonden 15 februari 2017. De vordering is dus op redelijke termijn ingediend zodat de strafrechter redelijkerwijs genoeg tijd heeft gehad om zich in te lezen in de vordering. In dit geval is rekening gehouden met de 10-dagentermijn. Een geruime tijd voor de zitting is de vordering benadeelde partij ingediend.

5.2. Zaak 2 cliënt mevrouw G. & cliënt meneer. M.

Korte inleiding

Tot de advocaat mr. C.D.W. Herrings hebben cliënten mevrouw G. en meneer M. zich gewend nadat zij slachtoffer waren geworden van een schietpartij. Verdachte heeft met voorbedachten rade zijn ex-partner mevrouw G. en meneer M. voorgenomen hen van het leven te beroven althans zwaar lichamelijk letsel toe te brengen door met een geladen vuurwapen een kogel af te vuren op het rolluik van de woning van mevrouw G. en meneer M. Op het moment van de schietpartij waren zij in de woning aanwezig. De kogel heeft de voorraam van de woning doorboord maar geen van de slachtoffers direct in het lichaam geraakt.

Motivatatie schadeposten

Vordering benadeelde partij cliënte G.

In onderhavige zaak is enkel het verzoek tot schadevergoeding bestemd voor het strafdossier ingevuld door de advocaat mr. C.D.W. Herrings. In het verzoek tot schadevergoeding heeft cliënte G. advocate Herrings gemachtigd het formulier in te vullen.

Door de aanslag op het leven van cliënte en het feit dat de kogel haar op een haar na heeft geraakt, lijdt cliënte psychische schade. De cliënte leeft voortdurend in angst en slaapt slecht. De cliënte dient een verzoek tot schadevergoeding in voor immateriële schade van €3.000,- De vordering van de cliënte G. is onderbouwd aan de hand van een slachtofferverklaring, jurisprudentie ¹⁶⁰ en de Smartengeld gids.

Vordering benadeelde partij cliënt M.

Voor de vordering benadeelde partij van cliënt M. is ook enkel het verzoek tot schadevergoeding bestemd voor het strafdossier ingevuld door de advocaat mr. C.D.W. Herrings. In het verzoek tot schadevergoeding heeft cliënt M. advocate Herrings gemachtigd het formulier namens cliënt in te vullen.

De cliënt H. dient een vordering tot schadevergoeding benadeelde partij in van €1.500 aan immateriële schade. Deze schade wordt onderbouwd doormiddel van een slachtofferverklaring die als bijlage is toegevoegd aan het formulier. Daarnaast wordt de vordering ook onderbouwd aan de hand van jurisprudentie waarin een slachtoffer na een schietpartij een immateriële schadevergoeding heeft ontvangen van € 3.500. Tot slot is in de bijlage van het formulier ook nog een geïndexeerd bedrag voor soort gelijke gevallen toegevoegd, dit bedrag wordt begroot op € 1.650.

Vorderingen

Immateriële schade	€3.000,-	cliënte G.
	€1.500,-	cliënt M.

Vonnis

De benadeelde partij cliënte G. vordert een schadevergoeding van €3.000,- De rechtbank is van oordeel dat de schade tot een bedrag van €1.500 ter zake van immateriële schade een rechtstreeks gevolg is van de bewezenverklaarde feiten en acht verdachte aansprakelijk voor die schade. Het gevorderde is tot dat bedrag voldoende aannemelijk gemaakt en zij zal de vordering tot dat bedrag toewijzen. De rechtbank zal de vordering van de benadeelde partij voor het overige afwijzen nu niet aannemelijk is geworden dat deze schade zich heeft voorgedaan.

De benadeelde partij cliënt M. vordert een schadevergoeding van € 1.500. De rechtbank is van oordeel dat de schade een rechtstreeks gevolg is van de bewezenverklaarde feiten en acht verdachte aansprakelijk voor die schade. Het gevorderde is voldoende aannemelijk gemaakt, zodat de vordering zal worden toegewezen.

Met betrekking tot de toegekende vorderingen benadeelde partij zal de rechtbank tevens de schadevergoedingsmaatregel opleggen.

Verbeterpunten

Deze zaak zit lastiger in elkaar omdat bij deze cliënten geen vordering benadeelde partij is opgesteld maar enkel gebruik is gemaakt van het verzoek tot schadevergoeding bij beide cliënten. Ik heb overleg gepleegd met advocaat C.D.W. Herrings waarom in dit geval enkel gebruik is gemaakt van het verzoek en geen vordering benadeelde partij is opgesteld. De reden in deze zaak is dat de advocaat weinig informatie en onderliggende stukken heeft ontvangen van de benadeelde partijen waardoor zij geen volledig verzoek benadeelde partij kon opstellen zoals in zaken 1,3 en 4 is gebeurd. Doordat de vordering niet erg goed onderbouwd is, heeft benadeelde partij G. niet haar gehele vordering toegekend gekregen. De vordering van de benadeelde partij G. is onderbouwd aan de hand van jurisprudentie en de Smartengeldgids. In de Smartengeldgids wordt een dermate lager bedrag als index

¹⁶⁰ ECLI:NL:RBMAA:2010:BM8644.

gegeven dan wat cliënt G. heeft gevorderd. Indien cliënt G. een hoger bedrag aan immateriële schade vergoed had willen zien, had zij de advocaat meer onderliggende stukken moeten overhandigen zodat de motivering sterker zou zijn. Tot slot is in deze zaak ook niet gemotiveerd dat de immateriële schade van beide slachtoffers direct het gevolg is van het strafbare feit. In het vonnis van de strafrechter wordt ook vermeld dat in het overige deel niet voldoende aannemelijk is gemaakt dat deze schade zich heeft voorgedaan. Indien de cliënte G. haar vordering deugdelijker had onderbouwd, had zij een grotere kans gehad op de gehele toekenning van de vordering

De verzoeken tot schadevergoeding zijn ingediend op 13 januari 2016 (cliënte G) en op 23 januari 2016 (cliënt M). De strafzitting vond plaats 13 april waardoor de strafrechter voldoende tijd heeft gehad om de verzoeken te bestuderen voor de terechtzitting. Bij deze zaak is de 10-dagentermijn in acht genomen.

5.3. Zaak 3 cliënt meneer W.

Korte inleiding

Tot de advocaat C.D.W. Herrings heeft cliënt W. zich gewend met het verzoek zijn belangen in deze kwestie te behartigen. Cliënt is slachtoffer geworden van ernstige mishandeling met zwaar lichamelijk letsel ten gevolge. Cliënt is na een avond stappen op de Intensive Care beland. Cliënt heeft een aantal dagen in coma gelegen. Cliënt weet zich weinig meer van de mishandeling te herinneren. De zware mishandeling is te zien op camerabeelden die de politie tot haar beschikking heeft. Op basis van deze camerabeelden is verdachte aangehouden.

Motivatatie schadeposten

Immateriële schade

De gewelddadige aanval heeft diepe sporen nagelaten bij slachtoffer. Cliënt is sindsdien niet meer zichzelf, hetgeen hij ook uitgebreid omschrijft in zijn slachtofferverklaring welke is bijgevoegd als productie bij de vordering benadeelde partij. Cliënt heeft een hersenkneuzing opgelopen, een hersenbloeding, alsmede last van constante hoofdpijn, duizeligheid, misselijkheid en lijdt hij aan blijvende gehoorschade. Gezien deze klachten acht cliënt een bedrag van € 8.500 aan smartengeld dan ook redelijk. In de Smartengeldgids komt naar voren dat er gemiddeld voor een zware mishandeling bedragen van € 8.600 tot € 11.000 worden toegewezen.

Materiële schade

Eigen risico zorgkosten: Cliënt heeft zich onder medische behandeling moeten stellen in verband met zijn klachten. Op zijn zorgverzekering zit een eigen risico van €385,- welke niet vergoed wordt door de zorgverzekeraar.

Kapotte jeans: Door de ernstige mishandeling is de broek van cliënt kapot gegaan. Cliënt wenst deze broek vergoed te zien van de verdachte. De factuur van de broek is bijgaand de vordering benadeelde partij gevoegd.

Gederfde inkomsten: Cliënt heeft van 22 mei tot 27 juni 2016 niet kunnen werken. Cliënt heeft een eenmansbedrijf en heeft de reeds geplande opdracht niet kunnen uitvoeren. Een overzicht van de gederfde inkomsten is bij de vordering benadeelde partij gevoegd als productie.

Toelichting schade

Het is voor cliënt van groot belang dat een schadevergoedingsmaatregel wordt opgelegd. Het is op dit moment niet duidelijk welke incassomogelijkheden bestaan om de schade op de verdachte te verhalen. De kans lijkt reëel te zijn dat verdachte weinig verhaal kan bieden.

Vordering

Immateriële schade	€ 8.500,00
Materiële schade	

Eigen risico zorgkosten	€ 385,00
Gederfde inkomsten	€ 7.714,00
Jeans	€ 191,92
Totaal:	€ 16.790,92

Vonnis

De benadeelde partij W. vordert aan schadevergoeding een bedrag van totaal € 16.790,92 bestaande uit € 8.500 aan immateriële schade, € 385 aan eigen risico zorgkosten, € 7.714 aan gederfd inkomen en € 191,92 aan een kapotte jeans. De benadeelde partij heeft meermalen de confrontatie met verdachte opgezocht en hem een duw of een klap in zijn nek gegeven. De verdachte reageerde daarop door het slachtoffer tegen het hoofd te slaan. Dit is naar het oordeel van de rechtbank voldoende om rechtens relevante mate van eigen schuld in de zin van artikel 6:101 BW aan de zijde van het slachtoffer te kunnen concluderen. De beantwoording van de vraag of en in hoeverre die eigen schuld van de benadeelde partij moet leiden tot vermindering van de schadevergoeding is lastig te bepalen. Daarnaast is het causale verband tussen de klap en de geleden schade lastig vast te stellen. De rechtbank zal daarom niet overgaan tot het beoordelen van de vordering tot schadevergoeding. De rechtbank verklaart de vordering tot schadevergoeding niet-ontvankelijk en verwijst het slachtoffer naar de burgerlijke rechter.

Verbeterpunten

In deze zaak van VTH Advocatuur heb ik ook enkele verbeterpunten aan te brengen. De aangebrachte vordering is vrij complex met meerdere schadeposten. De immateriële schade is goed onderbouwd aan de hand van de persoonlijke omstandigheden van het geval van cliënt. Daarnaast is ook gebruik gemaakt van de schatting van de Smartengeldgids en jurisprudentie. De slachtofferverklaring van cliënt is ook een duidelijk motivering om de immateriële schade toe te kennen. De materiële schade is ook goed onderbouwd aan de hand van rekeningen en de reactie van de zorgverzekeraar met betrekking tot het eigen risico. Echter ontbreekt bij de vordering benadeelde partij de motivering dat de geleden schade rechtstreeks het gevolg is geweest van het strafbare feit. De advocaat had in de vordering benadeelde partij moeten opnemen om welke reden de geleden schade het gevolg is geweest van de mishandeling. Daarnaast heeft de advocaat bij deze vordering geen rekening gehouden met de eigen schuld aan de zijde van het slachtoffer. Aangezien de vordering erg complex is met meerdere posten en hierbij de motivering ontbreekt dat de schade rechtstreeks het gevolg is geweest van het strafbare feit, is de rechter tot een niet-ontvankelijkverklaring gekomen. De benadeelde partij zal de vordering moeten aanbrengen bij de burgerlijke rechter omdat de vordering een onevenredige belasting oplevert voor het strafgeding. De strafrechter kan niet duidelijk vaststellen wat de mate van eigen schuld is van slachtoffer en of de schade rechtstreeks het gevolg is geweest van het strafbare feit. Omdat de rechter in zo'n geval de zaak zou moeten schorsen, wat niet leidt tot een snelle afwikkeling van de strafzaak, is een niet-ontvankelijkverklaring in dit geval terecht.

De vordering benadeelde partij is 21 oktober 2016 bij het slachtofferloket Zeeland-West-Brabant. De strafzitting vond plaats op 27 oktober 2016. In dit geval is de vordering op redelijk korte termijn ingediend. Daarentegen zie ik in dit dossier geen aanleiding dat de strafrechter de vordering heeft afgewezen omdat de vordering zes dagen voor zitting is ingediend. De rechter heeft zijn uitspraak gebaseerd op het feitencomplex en het feit dat niet vastgesteld kan worden dat de schade rechtstreeks het gevolg is van het strafbare feit.

5.4. Zaak 4 cliënt meneer D.

Korte inleiding

Tot de advocaat C.D.W. Herrings heeft zich cliënt D. gewend met het verzoek om zijn belangen in deze kwestie te behartigen. Cliënt is slachtoffer geworden van een brute mishandeling tijdens de uitoefening van zijn werkzaamheden als taxichauffeur. Cliënt was werkzaam die nacht als taxichauffeur en heeft verdachte en zijn vrienden meegenomen in de

taxi. Een aantal vrienden zijn afgezet en hebben netjes betaald. Toen de cliënt andere klanten, waaronder verdachte, wilde afzetten ontstond er een discussie over de betaling. Verdachte en de anderen wilden niet betalen. Hierop besloot cliënt om te draaien en terug te rijden naar de plek waar hij verdachte en andere inzittenden had opgehaald. Er is toen een vechtpartij ontstaan waarbij cliënt werd geslagen en geschopt. Ook trok verdachte ineens aan de handrem, waardoor de auto tegen een boom botste en tot stilstand kwam.

Motivatie schadeposten

Cliënt heeft lichamelijk letsel opgelopen door de brute aanval, zo blijkt uit de medische verklaring die als productie is toegevoegd aan de vordering benadeelde partij. Cliënt lijdt sinds deze gebeurtenis aan psychisch letsel. Hij durft zijn functie als taxichauffeur niet meer uit te oefenen en loopt hierdoor behoorlijk veel inkomsten mis.

Immateriële schade

Het gaat niet goed met cliënt. Hij heeft dermate angst en pijn gekend tijdens de brute aanval. Er is sprake van herbelevingen, flashbacks en nachtmerries. Cliënt is somber, lusteloos en slaapt ontzettend slecht. Het handelen van verdachte heeft ervoor gezorgd dat cliënt zijn functie als beroepschauffeur niet meer durft uit te oefenen. Gezien deze omstandigheden acht cliënt een bedrag van €950,- aan immateriële schadevergoeding dan ook redelijk. Cliënt vindt hiervoor gedeeltelijke aansluiting bij de Smartengeldgids en de jurisprudentie.¹⁶¹ In de jurisprudentie, wat een soort gelijke zaak betreft, heeft het Hof een bedrag van €4.500,- toegewezen.

Materiële schade

Gederfde inkomsten: Sinds 5 juni 2016 heeft cliënt wegens psychische klachten niet meer kunnen werken bij het taxibedrijf. Hierdoor heeft cliënt behoorlijk veel inkomsten misgelopen. Zijn inkomen wordt niet doorbetaald, omdat hij een 0 uren contract heeft. Cliënt acht dat verdachte op zijn minst acht weken aan gederfde inkomsten vergoedt. Cliënt ontvangt €12,01 per uur. Cliënt gaat, in het voordeel van de verdachte, uit van een werkweek van 30 uur. Dat brengt ons op de volgende berekening: 8 weken x 30 uur = 240 uur aan gederfde inkomsten x €12,01,- = €2.882,40.-

Toelichting schade

Het is voor cliënt zeer van belang dat er een schadevergoedingsmaatregel wordt opgelegd en wettelijke rente. Het is op dit moment niet duidelijk welke incassomaatregelen er bestaan om de schade op verdachte te verhalen. De kans lijkt reëel aanwezig te zijn dat hij weinig verhaal te bieden heeft.

Vordering

Immateriële schade	€950,00
Materiële schade	
Gederfde inkomsten	€ 2882,40
Totaal	€ 3832,40

Vonnis

De behandeling van deze strafzaak is met een mondeling vonnis afgedaan. De strafrechter wijst de vordering van de benadeelde partij toe en veroordeelt de verdachte mitsdien tot betaling aan de benadeelde partij D., van een bedrag van €500,- bestaande uit immateriële schade inclusief de wettelijke rente. Verder bepaalt de rechter dat de benadeelde partij in de vordering voor het gedeelte, betrekking hebbend op de gevorderde materiële schade en de meer gevorderde immateriële schade niet-ontvankelijk. Verdachte is van zijn schadevergoedingsplicht jegens de benadeelde partij bevrijd voor zover hij heeft voldaan aan de aan hem opgelegde verplichtingen tot vergoeding van deze schade.

¹⁶¹ ECLI:NL:GHARL:2016:6089.

Verbeterpunten

Ten aanzien van de vordering benadeelde partij in deze zaak heb ik wel een aantal verbeterpunten. De advocate heeft in deze zaak de immateriële schade nauwkeuring weten te motiveren. De persoonlijke omstandigheden van de cliënt zijn goed belicht en onderbouwd aan de hand van een verklaring van de cliënt zelf. Deze verklaring is bij de vordering benadeelde partij toegevoegd als productie 1. Daarnaast is de immateriële schade goed onderbouwd aan de hand van de Smartengeldgids en jurisprudentie. Echter is bij het vernoemen van de jurisprudentie wel een fout gemaakt bij het vermelden in de vordering benadeelde partij. In de vordering wordt ECLI:NL:GHARL:2017:6089 genoemd terwijl dit ECLI:NL:GHARL:2016:6089 dient te zijn. Het enkele bewijs van de immateriële schade wat ontbreekt zijn de verwondingen die cliënt heeft opgelopen. Uit de vordering benadeelde partij komt niet duidelijk naar voren welke lichamelijke klachten cliënt heeft ondervonden na het strafbare feit. De advocate had in dit opzicht de verwondingen moeten betrekken in de vordering benadeelde partij waardoor de kans wordt vergroot dat de strafrechter de gehele vordering van €950,- had toegekend.¹⁶² Met betrekking tot de motivering van de materiële schade ontbreekt de motivering aan de hand van ondersteuning doormiddel van producties. Het uurloon van cliënt is gebaseerd op zijn uitspraken en is nergens terug te vinden in de producties aan de hand van salarisstroken en jaaropgaven. De advocate is afhankelijk van de stukken die cliënt opstuurt dus deze nalatigheid kan aan cliënt worden verweten. Doordat de cliënt zijn gederfde inkomsten niet goed heeft onderbouwd, is de strafrechter tot een niet-ontvankelijkheidsverklaring gekomen en zal cliënt zijn vordering moeten aanbrengen bij de burgerlijke rechter. Dat zal voor cliënt extra kosten met zich meebrengen en lang duren voordat de zaak aanhangig wordt gemaakt bij de burgerlijke rechter. Tot slot ontbreekt de motivering met betrekking tot de rechtstreekse geleden schade, door het strafbare feit in de vordering benadeelde partij. In de vordering benadeelde partij is geen motivering te vinden waaruit blijkt dat de geleden schade rechtstreeks het gevolg is geweest van het strafbare feit. Dit kan ook een aanleiding zijn dat de strafrechter niet de gehele vordering heeft toegewezen.

De vordering benadeelde partij is 15 februari 2017 ingediend bij de rechtbank Oost-Brabant. De strafzitting heeft plaatsgevonden op 17 februari 2017. De advocaat kan beter de vordering tijdig indienen zodat de strafrechter genoeg tijd heeft om de vordering te bestuderen. Echter, de advocaat is ook afhankelijk van cliënt voor het tijdig doorsturen van de benodigde documenten. In deze zaak zie ik geen aanleiding dat het verlate indienen van de vordering invloed heeft gehad op de uitspraak van de strafrechter.

5.5. Conclusie

Uit de bestuurde zaken van VTH Advocatuur kan de conclusie worden getrokken dat over het algemeen de motivering van de advocaten sterk onderbouwd is. De gevorderde schadeposten worden over het algemeen goed onderbouwd aan de hand van rekeningen, slachtofferverklaringen en reacties van betrokken partijen. De advocaten moeten bij het indienen van de vordering benadeelde partij wel rekening houden met de redelijke termijn voor het indienen van de stukken. Echter, dit is ook vaak afhankelijk van de cliënten die de stukken moeten overhandigen aan de advocaat. Het enige verbeterpunt wat in alle drie de zaken naar voren komt is dat vaak vergeten wordt om te motiveren dat de geleden schade het rechtstreekse gevolg is van het strafbare feit. Indien de advocaat dit onderbouwd in de vordering benadeelde partij zal de kans op gehele toekenning van de vordering worden vergroot.

¹⁶² ECLI:NL:PHR:2006:AU8266.

Hoofdstuk 6: Conclusie

In dit hoofdstuk zal antwoord worden gegeven op de centrale vraag zoals voorafgaand aan mijn onderzoeksrapport is opgesteld. De centrale vraag uit mijn onderzoek luidt als volgt: 'Welke aanbevelingen binnen de kaders van het Nederlands recht kunnen worden gegeven aan VTH Advocatuur voor het vorderen van een schadevergoeding namens een benadeelde partij in het strafproces, met betrekking tot de kosten van rechtsbijstand, onregelmatigheidstoeslag, kosten wegens overlijden en reiskosten zodat de kans op toewijzing van dergelijke vorderingen zo groot mogelijk wordt?'

Allereerst komt in mijn conclusie het processuele verloop van de vordering benadeelde partij aan bod. Op deze manier wordt duidelijk hoe het proces verloopt vanaf het moment van indienen van de processtukken tot aan de uitspraak van de rechter. De rechter kan met betrekking tot de vordering benadeelde partij besluiten dat de vordering een onevenredige belasting voor het strafgeding oplevert. Ik zal daarom in mijn conclusie bespreken wat de onevenredige belasting inhoudt en wat voor invloed dat heeft op de vordering. Verder wordt besproken dat een slachtoffer als voegingsgerechtigde aangemerkt dient te worden om zich te kunnen voegen in het strafproces. Diegene die rechtstreeks schade heeft geleden door het strafbare feit kan als voegingsgerechtigde worden aangemerkt. Naast voegingsgerechtigd te zijn, dient de benadeelde partij ook ontvankelijk te zijn in haar vordering. Wanneer de strafrechter tot de conclusie komt dat de benadeelde partij niet-ontvankelijk is, zal dit leiden tot een niet-ontvankelijkheidsuitspraak. De rechter kan op meerdere gronden de vordering benadeelde partij niet-ontvankelijk verklaren dan wel afwijzen. Deze drie gronden worden navenant besproken. De gronden hebben betrekking op de motivering van de ingediende vordering, het causaal verband tussen de geleden schade en het bewezenverklaarde feit en de aard van de vordering. Tot slot zal in deze conclusie worden besproken hoe de advocaten van VTH Advocatuur omgaan met de vordering benadeelde partij.

Uit het processuele verloop van het moment van indienen van de vordering tot aan de uitspraak van de strafrechter kunnen verschillende conclusies worden getrokken. Allereerst is het moment van indienen van de vordering benadeelde partij van groot belang om een zo'n grote mogelijke kans op toekenning van de vordering te creëren. De OvJ is bij het indienen van de vordering benadeelde partij voor terechtzitting op de hoogte dat er een benadeelde partij is die schadevergoeding vordert. De OvJ kan op deze manier haar vordering jegens verdachte tijdig wijzigen zodat de vordering benadeelde partij ook een onderdeel wordt van de eis tegen de verdachte. Daarnaast kan een van de ambtenaren voorafgaand aan de terechtzitting de vordering benadeelde partij controleren en om eventuele nadere toelichting of bewijzen vragen. Zodanige voorbereiding maakt de behandeling van de vordering ter terechtzitting gemakkelijker en doet de kans op toewijzing toenemen. De strafrechter heeft bij tijdige indiening, rekening houdend met de 10-dagentermijn of een redelijke termijn, de mogelijkheid om de vordering voorafgaand aan de zitting te bestuderen. Indien de rechter tijdens de terechtzitting pas bekend wordt met de vordering, leidt dit in veel gevallen tot een noodzaak tot aanhouding van de strafzaak. Omdat het aanhouden van de strafzaak in strijd is met de grondbeginselen van de strafprocedure, zal dit in veel gevallen leiden tot een niet-ontvankelijkheidsverklaring van de vordering benadeelde partij. Wanneer de advocaat de vordering benadeelde partij tijdig indient, wordt een grote kans op niet-ontvankelijkheid ontweken.

Daarnaast kan worden geconcludeerd dat het nieuwe onevenredig belastingcriterium ook een rol speelt in de vordering benadeelde partij. Het onevenredig belastingcriterium is bij amendement van Tweede Kamerleden Wolfsen en Teeven tot stand gekomen. Dit amendement geeft echter geen duidelijkheid over de wijze waarop het nieuwe criterium door de strafrechters wordt gehanteerd. De invulling van het criterium wordt voor een groot deel overgelaten aan de rechtspraak. In de toelichting op het amendement worden enkele situaties genoemd die in de praktijk niet meer mogen leiden tot onevenredige belasting van het strafgeding wat een niet-ontvankelijkheidsverklaring met zich meebrengt. Dit is voor de

advocaten van VTH Advocatuur voordelig omdat er door het nieuwe criterium meer situaties mogelijk zijn om een toekenning van de vordering van schadevergoeding te krijgen. Opmerkelijk is dat door veel schrijvers wordt gezegd dat het niet de verwachting is dat het onevenredig belastingcriterium zal leiden tot een toename van afdoeningen van vorderingen van de benadeelde partij door strafrechters. Behandelingen van de niet-eenvoudige vorderingen zal namelijk in veel gevallen een onevenredige belasting van het strafgeding vormen. Dit terwijl het juist de bedoeling was van de wetgever om door wijziging van het ontvankelijkheidscriterium de positie van het slachtoffer te versteken. Het nieuwe criterium draagt dus niet in grote mate bij aan het vergroten van de kans op toekenning van de vordering benadeelde partij.

Verder is voor de toekenning van de vordering tot schadevergoeding door benadeelde partij ook van belang dat de benadeelde partij kan worden aangemerkt als voegingsgerechtigde. Artikel 51f lid 1 Sv regelt wie zich als benadeelde partij kan voegen in het strafproces: 'degene die rechtstreeks schade heeft geleden door een strafbaar feit'. Van rechtstreekse schade is sprake als iemand is getroffen in het belang dat door de overtreden strafbepaling wordt beschermd. Derde belanghebbende of rechtsopvolgers worden niet als voegingsgerechtigden aangemerkt in het strafproces. Naast het slachtoffer kunnen ook nabestaanden als voegingsgerechtigden worden aangemerkt, dit is vooral van belang bij het vorderen van de schadepost kosten wegens overlijden. Wanneer een benadeelde partij zich wil voegen in het strafproces maar door de rechtbank niet als voegingsgerechtigde wordt aangemerkt, leidt dat tot kennelijke niet-ontvankelijkheid.

Om een kans op toekenning van de vordering benadeelde partij te krijgen moet het slachtoffer ontvankelijk verklaard worden. Om als slachtoffer ontvankelijk verklaard te worden, moet voldaan worden aan een vijftal eisen: de verdachte moet enige straf of maatregel worden opgelegd, de benadeelde partij moet rechtstreeks schade hebben geleden door het strafbare feit, de vordering mag geen onevenredige belasting voor het strafgeding opleveren, de vordering mag niet verjaard zijn en de burgerlijke rechter mag niet eerst over de vordering hebben geoordeeld. Indien aan deze vijf eisen wordt voldaan, zal de benadeelde partij ontvankelijk worden verklaard. Te ingewikkelde vorderingen kunnen beter worden ingediend bij de burgerlijke rechter omdat de strafrechter bij ingewikkelde vorderingen eigenlijk altijd tot een niet-ontvankelijkheidsverklaring komt.

De strafrechter kan de vordering van benadeelde partij op drie gronden afwijzen of niet-ontvankelijk verklaren:

1. De schade is niet, dan wel niet onvoldoende aangetoond

De motivatie van de schadeposten speelt voor de toekenning van de vordering een erg grote rol. Dit komt ook terug tijdens het onderzoeken van de schadeposten kosten van rechtsbijstand, onregelmatigheidstoeslag, kosten wegens overlijden en reiskosten. Indien de schadeposten deugdelijk worden onderbouwd, wordt de kans op toekenning van de vordering met grote mate vergroot.

Uit de bestudeerde jurisprudentie en literatuur is gebleken dat er meerdere valkuilen zijn bij het vorderen tot schadevergoeding met betrekking tot de kosten van rechtsbijstand. De kosten van rechtsbijstand worden in het algemeen begroot op dezelfde wijze als dat gebeurt in civiele zaken, over het algemeen gebruikt de rechter hiervoor het 'liquidatietarief rechtbanken en hoven'. De benadeelde partij is in het strafproces wel beperkter in het vorderen van kosten van rechtsbijstand, kosten voor het bijwonen van de terechtzitting. De kosten voor het opstellen van spreekrechtverklaringen kunnen niet worden gevorderd. De benadeelde partij heeft de grootste kans op toekenning van deze schadepost indien zij haar vordering onderbouwt aan de hand van declaraties en specificaties van de werkzaamheden van de advocaat. Verder dient ook rekening gehouden te worden met het feit dat de kosten van rechtsbijstand niet buitensporig mogen met de juridische complexiteit van de zaak. De uren van bijstand moeten evenredig zijn aan de complexiteit van de zaak.

Met betrekking tot onregelmatigheidstoeslag is het van belang dat de advocaat een duidelijke onderbouwing heeft, dit hangt samen met het feit dat de strafrechter weinig kennis heeft op arbeidsrechtelijk gebied waardoor er snel vragen zullen ontstaan met betrekking tot de vordering. Wanneer de advocaat de gemiste onregelmatigheidstoeslag goed kan onderbouwen met jaaropgaven, salarisspecificaties en een goed verhaal wordt de kans op toekenning van de vordering vergroot.

Bij het toekennen van de kosten wegens overlijden is het allereerst van belang dat de benadeelde partij van het slachtoffer kan worden aangemerkt als voegingsgerechtigde. Diegene die als erfgename kan worden aangemerkt, diegene die de kosten van lijkbezorging heeft gedragen, diegene die in plaats treedt van het slachtoffer, die tijdens het voegen overlijdt kunnen als voegingsgerechtigde worden aangemerkt met betrekking tot deze schadepost. Bij deze schadepost is niet het grootste belang dat de kosten worden onderbouwd aan de hand van rekeningen van de lijkbezorging en kosten voor de uitvaart. De rechter hecht namelijk erg veel waarde aan het feit dat het slachtoffer zijn kostbaarste bezit is afgenomen, namelijk zijn leven. Het is desondanks de advocaat van de benadeelde partij wel aan te raden om de rekeningen toe te voegen aan de vordering benadeelde partij.

Voor het vorderen van de schadepost reiskosten als benadeelde partij moet worden gekeken naar de letselschade richtlijn. Deze richtlijn geeft een concreet bedrag van €0,26 cent per kilometer voor de eerste 2000 kilometer. De kilometers dienen voor een zo'n groot mogelijke kans op toekenning worden onderbouwd aan de hand van de gemaakte kilometers, de plaats van bestemming en eventuele parkeerbonnetjes. Indien het slachtoffer gebruik maakt van een taxi moet eveneens worden onderbouwd waarom het voor slachtoffer niet mogelijk was om van een ander vervoersmiddel, te denken valt aan openbaar vervoer, gebruik te maken. Niet alle gemaakte kilometers kunnen worden gevorderd, de bestemming moet wel samenhangen met de geleden schade, te denken valt aan bezoeken aan artsen, fysiotherapeuten, andere beroepsbeoefenaren of reiskosten van gezins- en naaste familieleden.

2. Het causaal verband tussen het bewezenverklaarde feit en de schade ontbreekt

Voor een zo'n groot mogelijke kans op toekenning van de vordering moeten worden aangetoond dat de geleden schade rechtstreeks het gevolg is geweest van het bewezenverklaarde feit. Wanneer niet aangetoond kan worden dat de schade het rechtstreekse gevolg is van het strafbare feit, zal de vordering niet-ontvankelijk worden verklaard. In de dossiers van VTH Advocatuur komt het vaak naar voren dat de advocaat niet heeft onderbouwd dat de geleden schade het rechtstreekse gevolg is van het bewezenverklaarde feit. In alle gevallen waarin de advocaat dit niet heeft onderbouwd, is de vordering geheel of gedeeltelijk niet-ontvankelijk verklaard. Het is dus van groot belang dat dit kan worden aangetoond doormiddel van een motivering.

3. De vordering is ongegrond

De vordering kan ook ongegrond verklaard worden. In deze gevallen heeft de ingediende vordering tot schadevergoeding niets te maken met het strafbare feit. De kosten zijn niet gemaakt of hangen niet samen met het strafbare feit.

Uit de bestudeerde jurisprudentie is gebleken dat de strafrechter vaak tot een niet-ontvankelijkheid verklaring komt met betrekking tot de vordering benadeelde partij. De achterliggende reden is dat bij een niet-ontvankelijkheidverklaring de mogelijk bestaat dat de benadeelde partij de vordering kan indienen bij de burgerlijke rechter. Indien de strafrechter de vordering afwijst, staat deze mogelijkheid niet open. Wanneer de vordering van de benadeelde partij in het strafproces wordt afgewezen bestaat voor de benadeelde partij wel de mogelijkheid om in hoger beroep te gaan. Het hoger beroep kan leiden tot alsnog een toekenning van de vordering benadeelde partij die in eerste aanleg volledig of gedeeltelijke is afgewezen. De vordering benadeelde partij kan niet worden verhoogd in bedrag in hoger beroep. De benadeelde partij kan enkel in hoger beroep wanneer de vordering meer bedraagt dan €1.750,-. Mocht de vordering in hoger beroep weer worden afgewezen, bestaat

voor de benadeelde partij niet direct de mogelijkheid om cassatie in te stellen. Alleen het OM en de verdachte zelf zijn bevoegd om cassatie in te stellen, in dat geval wordt de benadeelde partij hiervan op de hoogte gesteld. Mocht de vordering in eerste aanleg niet-ontvankelijk worden verklaard, kan de benadeelde partij ook kiezen om de vordering aan te brengen bij de burgerlijke rechter. Dit neemt veel tijd in beslag en brengt extra kosten met zich mee maar verkleint wel de kans op een niet-ontvankelijkheidsverklaring.

Uit de dossiers van VTH kan worden geconcludeerd dat over het algemeen de motivering van de advocaten sterk onderbouwd is. De geleden schade wordt in de interne dossiers voldoende onderbouwd en het causaal verband tussen het bewezenverklaarde feit en de schade wordt onderbouwd. De gevorderde schadeposten worden goed onderbouwd aan de hand van rekeningen, slachtofferverklaringen en reacties van betrokken partijen. De deugdelijke motivering van de schadeposten draagt voor een groot deel bij in de toekenning van de vordering van de benadeelde partij. Daarnaast houdt de advocaat van VTH Advocatuur rekening met het tijdig indienen van de vordering benadeelde partij. Het tijdig indienen van de vordering vergroot de kans op toekenning. Het enige verbeterpunt wat in de drie zaken naar voren komt is dat vaak vergeten wordt om te motiveren dat de geleden schade het rechtstreekse gevolg is van het strafbare feit. Indien de advocaat dit onderbouwt in de vordering benadeelde partij zal de kans op gehele toekenning van de vordering worden vergroot.

Hoofdstuk 7: Aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden aanbevelingen gedaan aan de advocaten van VTH Advocatuur. Op basis van mijn onderzoeksrapport kan aan VTH Advocatuur meerdere aanbevelingen worden gegeven met betrekking tot de vordering tot schadevergoeding van de benadeelde partij. De aanbevelingen hebben betrekking op het moment van indienen van de vordering, de schadevergoedingsmaatregel en de motivering van de onderzochte schadeposten kosten voor rechtsbijstand, onregelmatigheidstoeslag, kosten wegens overlijden en reiskosten.

De aanbevelingen zullen worden ingedeeld in aanbevelingen ten aanzien van VTH Advocatuur en algemene aanbevelingen vordering benadeelde partij. De aanbevelingen ten aanzien van VTH Advocatuur zijn opgesteld naar aanleiding van de bestudering van de interne dossiers. De algemene aanbevelingen worden gedaan om een zo'n groot mogelijke kans te creëren op toekenning van de vordering tot schadevergoeding van de benadeelde partij.

Aanbevelingen ten aanzien van VTH Advocatuur

De volgende twee aanbevelingen worden gedaan naar aanleiding van het onderzoek naar de interne dossiers van VTH Advocatuur. De advocaat van VTH Advocatuur houdt niet altijd rekening met de 10-dagentermijn voor het indienen van de stukken voor de terechtzitting en de motivering met betrekking tot de rechtstreekse schade ontbreekt in enkele dossiers. Naar aanleiding van deze constatering ben ik tot onderstaande aanbevelingen gekomen.

Uit het onderzoek naar de interne dossiers van VTH Advocatuur is mij opgevallen dat de advocaat zich niet altijd aan de 10-dagentermijn houdt voor het indienen van de vordering benadeelde partij. De advocaat van VTH Advocatuur dient rekening te houden met de termijn van indienen van de vordering van de benadeelde partij. In jurisprudentie wordt gesproken over een 10-dagentermijn evenals 'een redelijke termijn'. De advocaten kunnen voor een zo groot mogelijke kans op toekenning de vordering van benadeelde partij het best geruime tijd voor de behandeling ter terechtzitting indienen. Op deze manier wordt voorkomen dat de rechter de strafzaak moet aanhouden, dit leidt vaak tot een niet-ontvankelijkverklaring met betrekking tot de ingediende vordering.

Daarnaast moeten de advocaten van VTH Advocatuur zelf controleren of de benadeelde partij onvankelijk verklaard kan worden in haar vordering. In de vordering benadeelde partij dient goed gemotiveerd te worden dat de schade die geleden is door het slachtoffer rechtstreekse schade is, die is geleden door het strafbare feit. Bij de bestudeerde dossiers van VTH Advocatuur is regelmatig voorgekomen dat de advocaat niet heeft gemotiveerd dat de schade rechtstreeks het gevolg is van het bewezenverklaarde feit.

Algemene aanbevelingen ten aanzien van de vordering benadeelde partij

De eerstvolgende aanbevelingen worden gegeven over de vordering benadeelde partij in het algemeen. Er zijn veel aspecten waar de advocaat van VTH Advocatuur rekening mee dient te houden, om een zo'n groot mogelijke kans op toekenning van de vordering te krijgen. Onderstaande aanbevelingen vergroten de kans op toekenning van de vordering. De aanbevelingen gaan over het vorderen van de schadevergoedingsmaatregel, het motiveren van de schadeposten en het aanwezig zijn op de strafzitting.

Met betrekking tot het indienen van de vordering tot schadevergoeding is het ook van groot belang dat de advocaat de rechter vraagt om een oplegging tot een schadevergoedingsmaatregel aan verdachte. Op deze manier wordt voorkomen dat verdachte geen verhaalsmogelijkheden kan bieden bij toekenning van de vordering waardoor het slachtoffer geen geld zou ontvangen. Wanneer de schadevergoedingsmaatregel wordt opgelegd, zal de Staat de toegekende vordering aan slachtoffer vergoeden. De Staat is op deze manier zelf verantwoordelijk om de schadevergoeding op verdachte te verhalen.

Tevens dienen de advocaten van VTH Advocatuur met betrekking tot de schadepost kosten van rechtsbijstand rekening te houden met het feit dat deze schadepost onderbouwd dient te worden aan de hand van declaraties en specificaties. Tijdens het indienen van de vordering tot schadevergoeding met betrekking tot deze schadepost moet rekening worden gehouden dat de ingediende advocaatkosten niet buitensporig zijn. Voor juridisch niet-complexe zaken kunnen dus niet buitensporig veel uren gedeclareerd worden. Daarnaast moet de advocaat rekening houden met het feit dat de kosten voor het bijwonen van de terechtzitting en de kosten voor het opstellen van spreekrechtverklaringen niet vergoed kunnen worden in het strafproces.

Vervolgens raad ik de advocaten van VTH aan om vorderingen met betrekking tot onregelmatigheidstoeslag deugdelijk te onderbouwen aan de hand van jaaropgaven, salarisspecificaties en een duidelijke motivering omdat deze arbeidsrechtelijke kwestie vaak vragen oproept bij de strafrechter. Indien de advocaat een duidelijke motivering kan geven met betrekking tot deze schadepost en de juiste documenten overlegt in de vordering benadeelde partij, wordt de kans op toekenning van de vordering met betrekking tot deze schadepost vergroot en de kans op een niet-ontvankelijkheidverklaring verkleind.

Bovendien dient de advocaat van VTH Advocatuur met betrekking tot een schadevergoeding welke kosten wegens overlijden omvat, te onderzoeken of de benadeelde partij als voegingsgerechtigde kan worden aangemerkt. Daarnaast dient de schadepost onderbouwd te worden aan de hand van rekeningen van de uitvaart en kosten van lijkbezorging.

Verder dient bij het vorderen van schadevergoeding bij de schadepost reiskosten naar de letselschade richtlijn gekeken te worden. De kosten dienen te worden onderbouwd aan de hand van gemaakte kilometers, plaats van bestemming en gemaakte parkeerkosten. Wanneer het slachtoffer gebruik maakt van een taxi, dient onderbouwd te worden dat voor het slachtoffer geen andere mogelijkheid bestond om op plaats van bestemming te komen.

Samenhangend met de onderbouwing van de vordering tot schadevergoeding, is het de advocaten van VTH Advocatuur ook aan te raden aanwezig te zijn bij de strafzitting. Eventuele onduidelijkheden kunnen ten tijde van de zitting worden beantwoord door de advocaat. Op deze manier voorkom je dat de strafrechter met veel vragen blijft zitten en zo mogelijk, makkelijker tot een niet-ontvankelijkheidverklaring zal komen.

Hoofdstuk 8: Literatuurlijst

Boeken:

Bijlsma 2011

A.C. Bijlsma, *Praktijkboek slachtofferzorg*, Oisterwijk: Wolf Productions 2011.

Bijlsma 2014

A.C. Bijlsma, *Handboek benadeelde partij*, Deventer: Kluwer 2014.

Claassens 2008

J.C.A.M. Claassens, *Het wetsvoorstel 30 143 versterking van de positie van het slachtoffer in het strafproces*, Verkeersrecht artikelen 2008, p.209-215.

Cleiren en Nijboer 2008

C.P.M. Cleiren en J.F. Nijboer, *Tekst & Commentaar Strafvordering*, Deventer: Kluwer 2008.

Cleiren en Verpalen 2011

C.P.M. Cleiren en M.J.M. Verpalen, *Tekst & Commentaar Strafvordering*, Deventer: Kluwer 2011.

Corstens 2001

G.J.M. Corstens, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer: Kluwer 2001.

Groenhuijsen 1985

M.S. Groenhuijsen, *Schadevergoeding voor slachtoffers van delicten in het strafgeding*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 1985.

Groenhuijsen 2008

M.S. Groenhuijsen, 'Slachtoffers van misdrijven in het recht en in de victimologie. Verslag van een intellectuele zoektocht', *Delikt en Delinkwent* 2008-2/10), p. 121-145.

Kool & Moerings 2001

R. Kool & M. Moerings, *De wet Terwee, evaluatie van juridische knelpunten*, Deventer: Gouda Quint 2011.

Kool & Backers 2016

R.S.B. Kool & P. Backers, *Civiel schadeverhaal via het strafproces*, Den Haag: Boom juridische uitgevers 2016.

Langemeijer 2010

F.F. Langemeijer, *Het slachtoffer en het strafproces*, Deventer: Kluwer 2010.

Mevis 2013

P.A.M. Mevis, *Capita Strafrecht, Een thematische inleiding*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2013.

Van der Net 2014

C.M. Van der Net, 'Het slachtofferbeslag', *Ars Aequi* 2014, p. 133-135.

Reehuis 1992

W.H.M. Reehuis, *Schadevergoeding in het strafrecht*, Deventer: Kluwer 1992.

Sas 2012

A.H. Sas, *Schadevergoeding via de strafrechtelijke procedure, Handboek personenschade 2012*, p. 4070-11 - 4070-143.

Van Schaaijk 2011

G.A.F.M van Schaaijk, *Praktijkgericht juridisch onderzoek*, Den Haag: Boom juridische uitgevers 2011.

Spier & Hartlief 2015

J. Spier & T. Hartlief, *Verbintenissen uit de wet en schadevergoeding*, Deventer: Kluwer 2015.

Van Strien 2001

A.J.N van Strien, *Het onderzoek ter zitting: eerste interimrapport onderzoeksproject Strafvordering 2001, de positie van het slachtoffer in het strafproces*, Deventer: Gouda Quint 2001.

Van Wingerden, Moerings & Van Wilsem 2007

S. van Wingerden, M. Moerings & J. van Wilsem, *De praktijk van schadevergoeding voor slachtoffers van misdrijven*, Leiden: Universiteit van Leiden 2010.

Vellinga 2009

W.H. Vellinga, *'De positie van het slachtoffer in het strafproces: een nieuwe wet'*, Verkeersrecht artikelen 2009, p. 33-40.

Zuiderwijk 2012

Zuiderwijk e.a., *Doorlooptijden in de strafrechtsketen*, Den Haag: WODC 2012.

Parlementaire stukken:

Kamerstukken II 1989/90, 21 345, nr. 4, p. 8. 93

Kamerstukken II 1989/90, 21 345, nr. 3, 5

Kamerstukken I 1992/93, 21 345, nr. 3, p.17-18, nr. 36b

Kamerstukken II 2005/06, 30 143, nr. 3, 7, 8, 12 p 13-14

Kamerstukken I 2007-08, 30143, nr. 16.89

Kamerstukken II 2010/11, 32500-VI, nr. 9

Kamerstukken II 34 157 nr. 2.

Bijlage Handleiding II, 1989-1990, 21 345, nr. 3, p. 9-11.

Elektronische bronnen:**Nieuw criterium "onevenredige belasting van het strafgeding" te abstract**

www.juridischkennisportaal.nl (zoek op *benadeelde partij*), laatst geraadpleegd op 12 april 2017.

Onevenredige belasting van het strafgeding - wetswijziging

www.juridischkennisportaal.nl (zoek op *wetswijziging onevenredige belasting*), laatst geraadpleegd op 20 februari 2017.

Wijziging van het Wetboek van Strafvordering ter versterking van de positie van het slachtoffer in het strafproces

www.zoek.officielebekendmakingen.nl (zoek op *positie slachtoffers strafproces*), laatst geraadpleegd op 3 april 2017.

Onevenredige belasting strafgeding

www.01-strafrecht-advocaat.nl (zoek op *onevenredige belasting strafgeding*), laatst geraadpleegd op 16 maart 2017.

Aanbevelingen civiele vordering en schadevergoedingsmaatregel m.b.t. de Wet Terwee en de Wet ter versterking van de positie van het slachtoffer

www.rechtspraak.nl (zoek op *Wet Terwee*), laatst geraadpleegd op 1 mei 2017.

Schadevergoeding voor nabestaanden in een strafzaak

www.jba.nl (zoek op *schadevergoeding voor nabestaanden*), laatst geraadpleegd op 12 april 2017.

De onevenredige belasting van het strafgeding

www.dare.uva.nl (zoek op *onevenredige belasting strafgeding*), laatst geraadpleegd op 24 februari 2017.

De civiele vordering in het strafproces

www.arno.uvt.nl/show.132890 (zoek op *de civiele vordering*), laatst geraadpleegd op 15 maart 2017.

R. Van Lier neergestoken op station Graskruid

www.ad.nl (zoek op *hij zei geen woord en stak meteen op mij in*), laatst geraadpleegd op 20 maart 2017.

De letselschade richtlijn

www.deletselschaderichtlijn.nl (zoek op *kilometervergoeding*), laatst geraadpleegd op 1 mei 2017.

Wanneer recht op onregelmatigheidstoeslag

www.arbeidsovereenkomst-maken.nl (zoek op *recht op een onregelmatigheidstoeslag*), laatst geraadpleegd op 8 mei 2017.

Onregelmatigheidstoeslag

www.recht-oprecht.nl (zoek op *onregelmatigheidstoeslag*), laatst geraadpleegd 8 mei 2017.

Gewijzigd amendement over schadevergoeding

www.parlementairemonitor.nl (zoek op *schadevergoeding*), laatst geraadpleegd 22 mei 2017.

Jurisprudentie

ECLI:NL:PHR:2010:0837

ECLI:NL:RBAMS:2012:3724

ECLI:NL:HR:2014:2668

ECLI:NL:HR:2014:959

ECLI:NL:PHR:2015:2605

ECLI:NL:HR:2017:221

ECLI:NL:CRVB:2013:BZ9177

ECLI:NL:CRVB:2016:2714

ECLI:NL:CRVB:2016:2715

ECLI:NL:RBGEL:2013:CA1388

ECLI:NL:RBGEL:2013:CA1391

ECLI:NL:CRVB:2016:4340

ECLI:NL:GHDHA:2013:2244
ECLI:NL:RBROT:2013:BY8741
ECLI:NL:RBZWB:2011:BP3110
ECLI:NL:RBAMS:2016:VR2001,29
ECLI:NL:RVS:2016:1459
ECLI:NL:RBMNE:2014:6136
ECLI:NL:RBDHA:2015:6327
ECLI:NL:HR:2014:2668
ECLI:NL:GHAMS:2013:BZ8885
ECLI:NL:RBLIM:2014:7751
ECLI:NL:RBROT:2009:BH0752
ECLI:NL:GHLEE:2005:AT5059
ECLI:NL:HR:2010:BM9405
ECLI:NL:HR:2002:AD8866
ECLI:NL:HR:2001:AB1819
ECLI:NL:GHSHE:2015:833
ECLI:NL:RBOVE:2014:6079
ECLI:NL:RBUTR:2011:BU3456
ECLI:NL:RBAMS:2013:BZ2053
ECLI:NL:GHSGR:2011:BP3806
ECLI:NL:GHSHE:2015:465
ECLI:NL:RBOBR:2013:CA1219
ECLI:BL:RBLIM:2016:5239
ECLI:NL:RBOVE:2017:1114
ECLI:NL:RBNHO:2015:2865
ECLI:NL:RBZLY:2011:BQ9254
ECLI:NL:RBNHO:2016:1517
ECLI:NL:RBZUT:2011:BP4817
ECLI:NL:RBSGR:2007:BB0631
ECLI:NL:HR:2011:BP1279
ECLI:NL:RBMNE:2015:8299
ECLI:NL:RBLIM:2017:799
ECLI:NL:RBAMS:2012:BW3724
ECLI:NL:RBALK:2012:BV9569
ECLI:NL:HR:2011:BR0448
ECLI:NL:HR:2006:AY7397
ECLI:NL:HR:2003:AF4207
ECLI:HR:2000:ZD1786
ECLI:NL:HR:1999:ZD1533.

ECLI:NL:RBNHO:2014:2740.
ECLI:NL:GHSE:2011:BR0602.
ECLI:NL:HR:2014:959, NJ 2014/256.
ECLI:NL:HR:2004:AO3291.
ECLI:NL:RBMAA:2010:BM8644
ECLI:NL:GHARL:2016:6089
ECLI:NL:PHR:2006:AU8266
ECLI:NL:RBNHO:2016:5717
ECLI:NL:GHSGR:2003:AK4143
ECLI:NL:RBSGR:2012:BW5092
ECLI:NL:RBGEL:2013:CA1388
ECLI:NL:HR:2002:AD8866
ECLI:NL:HR:2010:BM9405
ECLI:NL:HR:1998:ZC2621
ECLI:NL:PHR:2014:632
ECLI:NL:HR:2001:AB1819
ECLI:NL:RBLIM:2014:7751
ECLI:NL:RBZWB:2016:6166
ECLI:NL:RBAMS:2017:2716
ECLI:NL:RBAMS:2012:BY8627
ECLI:NL:RBALM:2008:BG2185
ECLI:NL:RBNHO:2015:2865
ECLI:EU:C:2011:588
ECLI:NL:HR:2009:BH0180
ECLI:NL:HR:2005:AS9225
ECLI:NL:HR:2010:BL9105

Rapporten/artikelen:

Bijlsma 2010

A.C. Bijlsma, 'Positie slachtoffer in strafproces versterkt', *Trema 2010*, p. 148-117.

Beurskens 2012

W.J.J Beurskens, 'Schadevergoeding voor slachtoffers van strafbare feiten', *Trema 2012*, p. 445-461.

Claassens 2007

J.C.A.M. Claassens, 'Het slachtoffer in het strafproces', *Strafblad (5) 2007*, nr. 2, p. 79-112.

Claassens 2010

J.C.A.M. Claassens, 'The place of autonomy in capability theory of justice', december 2010.

Claassens 2011

J.C.A.M. Claassens, *Aanbevelingen civiele vordering en schadevergoedingsmaatregel m.b.t. de Wet Terwee en de Wet ter versterking van de positie van het slachtoffer*, oktober 2011.

Claassens 2012

J.C.A.M. Claassens, *Student in beweging*, september 2012.

Candido 2011

J. Candido, 'De vordering benadeelde partij in het strafproces en de onevenredige belasting van het strafgeding', in: *Trema* 2011, 10, p. 355.

Groenhuijsen 2001

M.S. Groenhuijsen, 'De schadevergoeding', in: M.S. Groenhuijsen en G. Knigge (red.), *Het onderzoek ter zitting. Eerste interim-rapport onderzoeksproject Strafvordering 2001*, Groningen 2001, p. 270-272.

De Haan-Boerdijk 1998

M.J. de Haan-Boerdijk, 'Wet Terwee: weg ermee?', *Trema* 1998-4, p. 84-86.

Kroniek Strafprocesrecht 2011

'Kroniek Strafprocesrecht', *Advocatenblad* 2011-8, p. 35-41.

Sas 2010

A.H. Sas, 'Strafrecht voor civilisten: de verbetering van de mogelijkheid om schade via het strafrecht te verhalen', *Tijdschrift voor Vergoeding Personenschade* 2010, p. 80-87.

Sas 2015

A.H. Sas, 'De zaak Robert M. in cassatie: de ouders van de slachtoffers als benadeelde partij in het strafproces', *Tijdschrift voor Vergoeding Personenschade* 2015.

Ruitenbeek & Schijns 2014

F.M. Ruitenbeek-Bart & A.J.J.G. Schijns, *De schadeclaim van het slachtoffer van strafbare feiten; burggenbouwer tussen twee rechtsgebieden?*, TVP 2014, afl.2.